

Цео град под једним кровом

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

40
ДИНАРА
1952

Година XXVI

Број 684

Субота

6. фебруар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

ЛУЉ ЖУВЕ

Чудотворни
ЈОНИ

Сингл
из задње
шуре

ИЗДАЈНИК
ИЛИ ХЕРОЈ

Комесар
БЕЛИ

НАПЛАЋЕНА
УЗНЕМИРЕНОСТ

БОРБА
ГРАДОВА
око Дон Кихота

ФЛАШ
ГОРДОН

Из албума фото-репортера

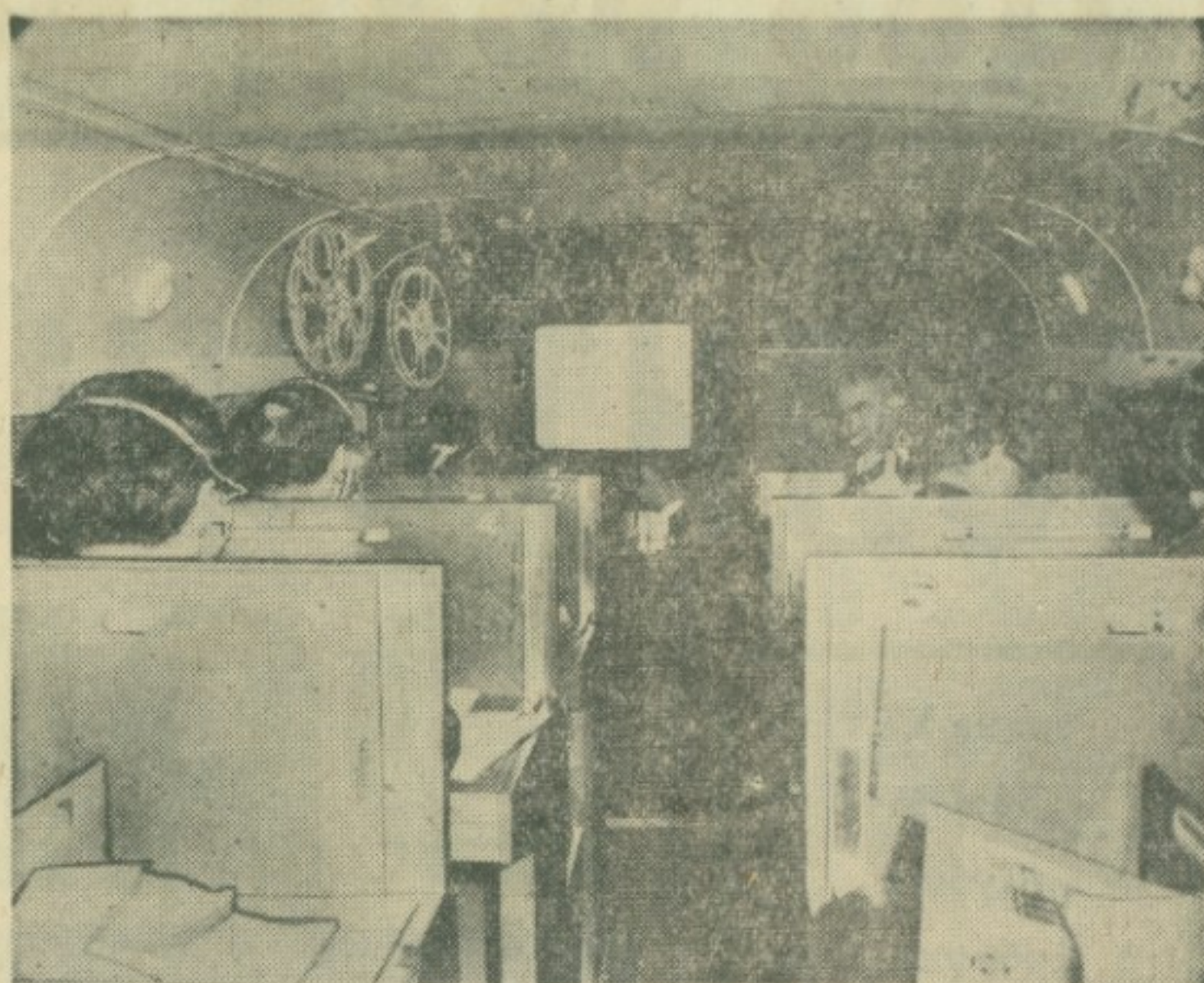
У НАШОЈ ЗЕМЉИ ИМА МНОГО ЛЕПИХ ПРЕДЕЛА. А ЈЕДАН ОД НАЈЛЕПШИХ ЈЕ ГОРСКИ КОТАР. НА СЛИЦИ ЈЕ ПРЕДЕО ГОРСКОГ КОТАРА ПОД СНЕГОМ. ГОРСКИ КОТАР ЈЕ ПЛАНИНСКИ КРАЈ У ХРВАТској ИЗНАД ГРАДА РИЈЕКЕ. ПОВРШИНА МУ ИЗНОСИ ОКО 1.100 КВАДРАТНИХ КИ ОМЕТАРА. НАЈВИШЕ ПЛАНИНЕ СУ СНЕЖНИК (1796 М) И РИСАК (1528 М). КЛИМА У ГОРСКОМ КОТАРУ ЈЕ ПЛАНИНСКА: ЗИМЕ ДУГЕ И ОШТРЕ, А ЛЕТА КРАТКА И СВЕЖА. ИНАЧЕ ТО ЈЕ ПРЕДЕО ВЕОМА БОГАТ ШУМОМ У КОЈОЈ ПРЕОПЛАДАВАЈУ НАЈВИШЕ ВУКВЕ И ЈЕЛЕ. ТУРИЗАМ СЕ СВЕ ВИШЕ РАЗВИЈА, А И ЛОВ ЈЕ ВРЛО РАЗВИЈЕН, ЈЕР У ОВОМ ПЛАНИНСКОМ КРАЈУ ИМА ДОСТА РАЗНОВРСКЕ ДИВЉАЧИ.

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА

Најнижу температуру забележену досад у Земљиној атмосфери, и природи уопште, регистровани су недавно истраживачи са универзитета у Стокхолму помоћу једне ракетне сонде изнад Лапоније, а на висини од 80 километара. Регистрована температура износила је 143 степена испод нуле.

Вештачке шкрге за људе

Танка опна од специјалне гуме има иста својства као рибље шкрге. Ако се ова опна стави уместо прозорског окна на спољашњи зид једне подводне станице, она ће извлачити из морске воде кисеоник и пропуштати га у унутрашњост станице. Истовремено опна избацује из станице угљенмоноксид. Захваљујући томе, људи могу и без боца с кисеоником да живе у станици. Додуше, кроз гуму опна вода про капљује у станицу, али се та вода може пити. Овај проналазак америчког научника доктора Роба може се употребити и за опресњавање морске воде.

ПУТУЈУЋА ЛАБОРАТОРИЈА

Школа која долази до својих ђака... То је светлоплати двоспратни аутобус за учење страних језика у Хембриширу у Британији. Ово је најновији експеримент у настави коју врши Британски национални колеџ за унапређење просвете.

У Британији је већ више лингвистичких лабораторија у употреби у школама, али су оне релативно скупе, а да би биле економичне, требало би да су у сталној употреби. То значи да нека мања школа једва може да издржи трошкове. Путуюћа лабораторија треба да реши тај проблем.

Доњи спрат аутобуса је опремљен као обична учионица. Са филмским пројектором, платном и магнетофоном. На горњем спрату се налазе два реда од по пет кабина са сваке стране у којима ученици седе крај магнетофона. Они уче у ствари помоћу комби-

нованог система наставе: слушањем, гледањем и говором. Ученици гледају филм или серију непокретних слика уз које се даје звучни коментар, при чему се може захтевати од слушаца да понове гласно извесне речи или реченице. Коментар и одговори ученика се могу снимити на магнетофон који се налази испред сваког ученика.

Ученици преко слушалица чују свој изговор и упоређују га са оригиналним изговором. Час води наставник који може да говори преко система слушалица одједном свима ученицима.

Уколико експеримент буде имао успеха, предвиђа се увођење читавог низа оваквих аутобуса у целој Британији. Постоје и планови да се аутобус користи за одржавање предавања пословним људима којима је знање језика потребно у обављању текућих послова.

Мамути у Енглеској

Недавно је група енглеских палеонтолога дошла до занимљивог открића у каменолому једне фабрике цемента у покрајини Есексу. Наиме, они су нашли остатке слонова и мамута који су лежали у земљи 100 до 200 хиљада година. Кости ових преисторијских животиња с правом ће заузети место у Лондонском природњачком музеју.

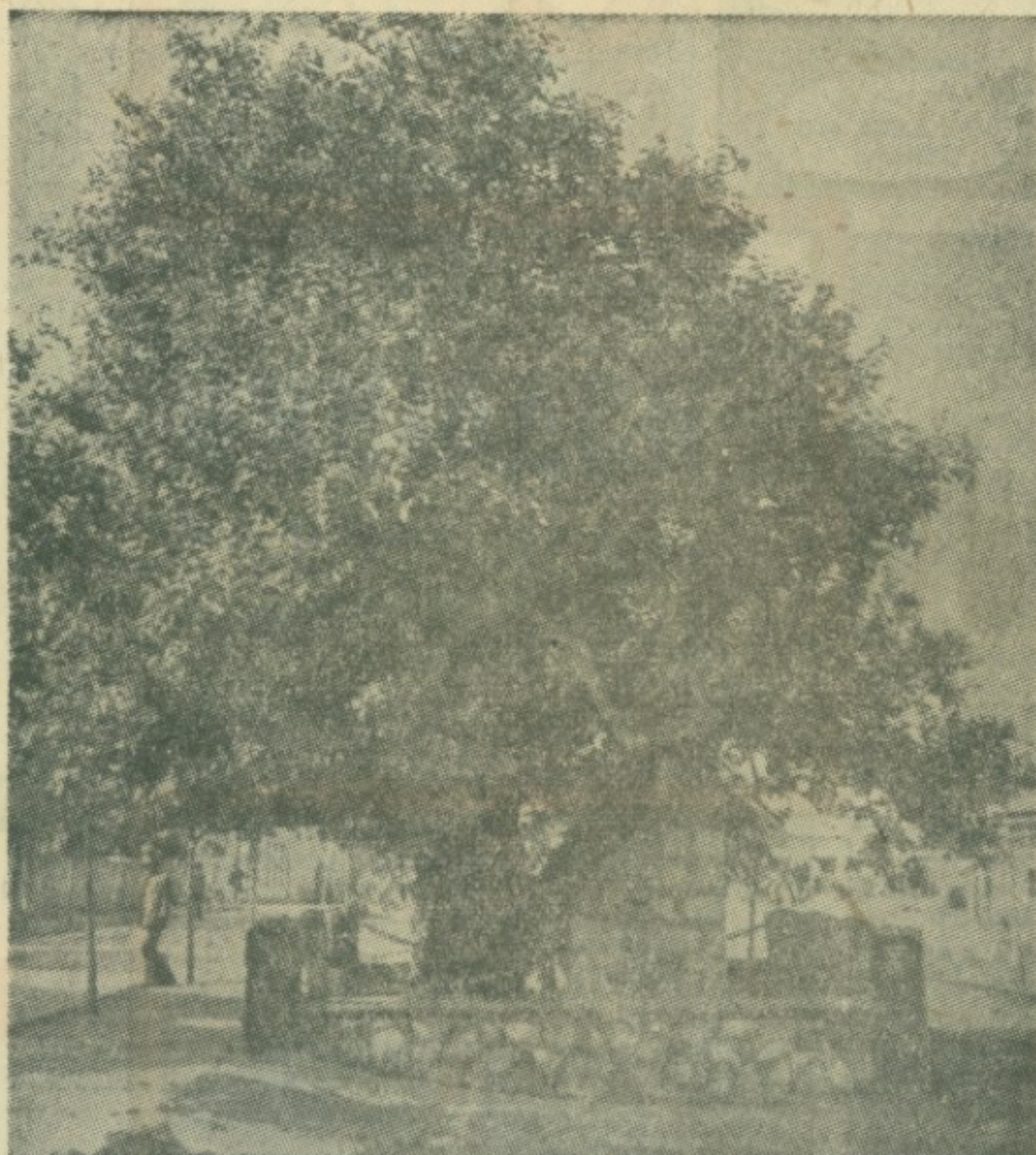

Ултразвук раздваја течности

Америчка фирма „Маркан електроникс“ из Бербанка конструисала је ултразвучни уређај за издвајање гасова из течности. Кроз течност се пропушта ултразвук и гасови који се у њој налазе издвајају се у облику мехурића. Исти апарат, само са нарочитим додатком делова, може се употребити и за раздвајање две помешане течности.

Нафта у тунелу

Пробијајући један тунел у близини швајцарског града Гонхарда, радници су наишли на нафту. Једно од тих налазишта нафте лежи на дубини од 600 метара.

(Снимио: Ж. Радосављевић)

»СТАРАЦ ДУД«

Један од ретких сведока првог српског устанка налази се у Смедереву. То је бели дуд, познат као дрво изванредно отпорно према суши, влази, болестима и штеточинама. Његова старост је процењена на око 300 година. Стабло му је звездастог облика, јер се из земље уздижу два готово полукружна крака која потичу из истог корена и стабла које је временом засуто земљом. Леви крак достиже висину од 10 метара и на најдебљем месту има обим од 3,80 метара. Сваког маја окићен је многим плодовима зеленкасте боје. Старост не допушта да плодови сазру, те онако зелени опадају и покривају околну земљиште на површини од преко 100 квадратних метара. Десни крак је скоро сасвим престао да вегетира. Зуб времена је тешко начео његово стабло које се држи на потпорном зиду.

Испод крошње овог дуда одиграо се у првом српском устанку значајан историјски догађај. Крајем 1805. године устаници су ослободили Смедерево. Турски заповедник Мухамед Гуша предао је на симболичан начин град Карађорђу уручујући му кључеве града. Чувајући успомену на то, Смедеревска општина је у новембру 1951. године оградиле дуд каменим оградом и ставила спомен плочу на којој је уклесано: Испод овог дрвета смедеревски диктар Мухамед Гуша предао је кључеве града Карађорђу 8. новембра 1805. године.

Дуд је доживео дубоку старост иако се налазио у „животној“ опасности у оба минута рата. У првом светском рату око њега су фијукале аустројске гранате, а у овом последњем само 50 метара даље од њега експлодирало је неколико авионских бомби.

Интересантно је да се један дуд, истина знатно млађи, налази испред Тврђаве у Смедереву. Он је „преживео“ познату експлозију 5. јуна 1941. године иако се налазио непосредно уз место где се она десила.

АНТИБИОТИЦИ

ИЗ МОРСКЕ ВОДЕ...

До неочекиваног закључка дошли су италијански лекари. Давно је већ познато да вода Средоземног мора повољно делује на лечење читавог низа обољења грла и носних шупљина. Међутим, детаљним истраживањима утврђено је да је морска вода лековита не само због соли и јода у њој. По мишљењу италијанских лекара у морској води има и бактерицидних материја које до неке подсећају на антибиотике. Опити су показали да морска вода узета доњу активније делује од „дневне“.

Да би доказали своју хипотезу, италијански научници стерилисали су морску воду ултраљубичастим зрацима, а затим су у њу убацили нове културе бактерија. Бактерије се нису размножавале.

Италијански научници сада раде на решавању проблема издвајања антибиотика из морске воде.

... И ИЗ ЛИШАЈЕВА

Необичне плантаже могу се видети у совхозу „Елит“ у Краснодарској области. На изглед, оне подсећају на низ леја обраслих коровом. Ту се с много бриге и пажње гаје лишави.

Три врсте овог биља — алекторија, кладонија и уснеа — гаје се овде по савету лењинградских научника, сарадника Ботаничког

института. Ове врсте лишавија богате су такозваном уснином киселином, а она служи за добијање препарата који је по свом дејству аналоган антибиотикима.

Сировина из совхоза већ се прерађује у фабрикама фармацеутских производа и од ње се справљају лекови који се употребљавају у хирургији за лечење опекотина и инфичирираних рана као и рана које тешко зарашћују.

Фабрика козметичких производа „Поларна светлост“ почела је да производи колоњску воду с новим антибиотиком, добијеним из лишавија која се показала као одлично средство против неких кожних обољења.

ВАДИЧЕП СА ВАЗДУШНОМ ПУМПОМ

Вадичеп који избацује запушач из боце помоћу патроне угљене киселине (то је патрона за кућну производњу сода воде) добио је конкуренцију. У Америци је, наиме, начењен месингани вадичеп који ради на сличном принципу: запушач се пробуши, а затим се помоћу једне мале пумпе, која је саставни део вадичепа, у боцу упумпа ваздух који лагано потискује запушач напоље.

После 100 година

НА СЛИЦИ ЈЕ НОВИ ДЕО ГОРЊЕГ МИЛАНОВЦА, ГРАДА КОЈИ ЈЕ ОСНОВАН 1859. ГОДИНЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НЕКАДАШЊЕГ МЕСТА ДЕСПОТОВИЦЕ, У НЕПОСРЕДНОЈ БЛИЗИНИ ТАКОВА. ЗА ВРЕМЕ ПРОШЛОГ РАТА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ СА ОКОЛИНОМ БИО ЈЕ ЧЕСТО ПОЖРИШТЕ БОРБИ ПРОТИВ НЕМАЦА, ПА ЈЕ СКОРО РАЗОРЕН И СПАЉЕН. САДА ЈЕ ОН ЗАНАТСКО-ТРГОВИНСКО СРЕДИШТЕ ЗА ОКОЛИНУ, У ЊЕМУ СЕ НАЛАЗИ ВИШЕ ПРЕДУЗЕТА, А У БЛИЗИНИ РУДНИЦИ ОЛОВА, ЦИНКА И СРЕБРА.

Зовић и Мати

НЕПОКРЕТНА ГИМНАСТИКА

„НЕПОКРЕТНА“ гимнастика стиже све већу популарност у читавом свету, нарочито међу особама које, због природе свог посла, морају сат и сате да проводе за машинама или писаним столом. Они који нису упознати са суштином непокретне или изометријске гимнастике остављају питање: како треба радити изометријске вежбе, колико оне треба да трају и да ли „непокретна“ гимнастика може потпуно да замени обичну јутарњу гимнастику?

За равномерно развијање мускулатуре бирају се оне изометријске вежбе које укључују у рад што је могуће више група мишића. Врста, интензитет и дужина трајања ових вежби треба да одговарају полу и узрасту вежбача, као и њиховом телесном саставу и здравственом стању. Нарочита пажња мора се обратити на пуно, дубоко и равномерно дисање пре и после сваке поједине вежбе, које се све по правилу, изводе при уздржаном дисању.

Стручњаци сматрају да је, уколико максималан напор мишића краће траје, тај напор ефикаснији. А дужина трајања сваког максималног напора треба да износи од две до шест секунди, јер у време менског размаку лежи најбоље режим тренирања.

Онима који у гимнастику без покрета полажу сувише велику наду, треба рећи да изометрија не може да замени богатство и разноврсност бављења разним спортовима. Јутарња гимнастика, шетња на смучкама кроз шуму, пливање — ево само једног незнатног дела из богатог арсенала средстава физичког васпитања. Изометрија треба само да допуни, а не да замени тај арсенал. А сад ево неколико изометријских вежби.

1. Стојећи лицем окренутим према столу, уприте рукама о његове стране, као што је показано на цртежу, притискујући их као да желите да саставите дланове.

2. Поновите то исто седећи на столицу и леђима окренути столу.

3. Станите на два корака од стола, и то боком окренути према њему. Уприте једном руком на крај плоче и притискујте је с максималним напором. То исто поновите другом руком.

4. Раставите руке нешто мало више од ширине рамена. Свом снагом притискујте длановима плочу стола.

5. Поновите вежбу леђима окренути столу.

6. Ногу савијену под правим углом положите на столицу додиру-

јући је горњим делом стопала. Покушавајући да исправите ногу, свом снагом притискујте столицу. После два-три секунда промените ногу.

7. Станите целим стопалом на столицу и свом снагом „газите“ по њој. Исту вежбу поновите другим ногом.

СПОРТСКИ КАЛЕИДОСКОП

* Шездесет четворогодишња Ив Маколи из америчког града Фејтвила изишла је као победница из такмичења у брбљању: говорила је без престанка 28 часова, 44 минута и 18 секунди. С преимућством од једног часа она је савладала у финалу своју најопаснију противницу и тако је постала срећна добитница награде од 1.500 долара.

Жуистра старица изјавила је представницима штампе да је могла и дуже да говори.

Њен супруг, примајући честитања, равнодушно је одмахнуо руком: „За мене њена победа није неочекивана. Ја сам од самог почетка знао да ће она да победи“.

* Олимпијски шампион у велеслајому Аустријанац Егон Цимерман није познат само као изврстан смучар, већ и као одличан кувар. У разговору с новинарима Цимерман је изјавио да су његови успеси на смучарским стазама најтеже повезани са — куварском вештином.

Новинари су се насмејали, али је олимпијски шампион био савршено озбиљан. „За сваког смучара најважније је — објаснио је он — да уме да се у потребном тренутку концентрише само на једну ствар, без обзира каква је она. Мене је таквој концентрацији научила љубав према питу од јабука. Покушајте да развијете тесте тако да не буде дебље од листа папира и ако не умете да се концентришете, видећете да нећете успети; чак ни смучарски спорт не захтева такву концентрацију пажње“.

* Тренер француског фудбал-

ског тима „Олимпик“ одлучно је да по рукопису и начину писменог излагања одреди карактер својих играча и да зависно од тога уведе у тренирање и допунске вежбе. Због тога је својим питомцима наложио да напишу своје биографије које неће износити више од две странице.

Прегледавши ове писмене задатке, тренер је утврдио да његови фудбалери морају пре свега да науче — правопис и интерпункцију.

* Становници села Квангу у Уганди не долазе на утакмице које игра њихов фудбалски клуб без једног старог грамофона.

У критичном тренутку они преко гласноговорника пуштају плочу на којој је снимљена лавља рика.

Кад чују глас цара свих животиња, играчи из села Квангу незадрживо се бацају на противника и обично га победе.

* Карате је једна врста спортске борбе веома омиљене у Јапану која има сваки даном све више присталица и у другим земљама: Француској и Сједињеним

Америчким Државама, на пример. У Совјетском Савезу, међутим, карате нема много присталица јер је то веома груб спорт.

У каратеу постоји 14 начина помоћу којих се противник може лако отаргати на онај свет. Разуме се да се сви удари не примењују у такмичењима, већ само у изузетним случајевима нужне самоодбране, при изненадном нападу насилника, када је живот нападнутог угрожен.

Један од основних удараца у овој врсти борбе задаје се спољном ивицом длана. Због тога је ивица длана код карате-бораца страховито развијена. Да би се то постигло, потребне су нарочите вежбе. На улазу у сваки спортски клуб или игралиште налазе се пободени у земљу дрвени стубови чији су врхови оплетени сламом.

Свако ко се бави карате-спортом обавезан је да сваког дана сто пута удари по таквом стубићу ивицом длана.

Смрт највећег тореадора

МНОГИ се питају како може један тако прекаљени тореадор, као што је био Манолета, изол Шпаније, да погине од бика. После пуних 18 година проведених у арени и после 1.200 победоносних двобоја са биковима ипак је под леђа једним биком у тренутку смрти. Манолета је био у напону снаге — имао је тек 30 година. После одављеног успеха 1946. године у Латинској Америци, Манолета се вратио у Шпанију и обичај да се повлачи са арене. Народ је почео да демонстрира против њега. Штимао га је на звала куквацом која се повлачи пред новим зваником арена младим Домингуном. За Манолета то је било искушење.

Међутим, 27. августа 1947. године цела Шпанија је била ударила своје очи на варош Минарес где се о-

државала највећа корида.

Корида је требало да реши питање највећег тореадора света тј. да ли је Манолета још био краљ арене или је морао да преда тај примат млађем тореадору Домингуину. За ту борбу су били одабрани бикови Миура, боље познати као „бикови смрти“. Већ први бик са којим се сукобио Манолета био је врло опасан па иако је он изводио бравуре и убио бика, маса није била задовољна, јер је очекивала чуда од борца Манолете. Мада је млади Домингуин имао много лакши посао са својим биком, ипак је маса захтевала да се он награди ушима бика као победник.

Други бик против кога је Манолета наступио изазвао је и страх и дивљење гледалаца. Да би показао свој презир према биком, Манолета је узео дрвени

мач и правно немогуће бравуре са разбеснелим биком. На крају је решио да га убио, пришао је огради и узео прави мач. Да би показао своју надмоћ над младим ривалом, Манолета је напао бика са леве стране место са десне, како захтева основно правило борбе. Јер није био ни какав проблем борити се против бика на устаљеним ногама. То могу да чине други, али не он — Велики Манолета. Са увереним маном велики борац се упутио према страшилом биком. Али бик није чекао да човек приђе већ је и сам журнуо. Када је публика дошла к себи од запрепашћења, оба бораца — и Манолета и бик — лежали су на земљи мртви. Мада је страшни мач нагледалаца. Да би показао свој презир према биком, Манолета је узео дрвени

20 хиљада долара за гутљај воде

ЈЕДНА погодба, сажеато казана у самом наслову, склопљена је под трагичним околностима. Караван камила са драгоценим теретом свиле, зачина, слоноваче и индига напала је из заседе банда из племена Туарега усред пустиње Сахаре, а на путу између Судана и Алжира.

Тај део пустиње је познат под именом Ерг — „Пустинја жеђи и смрти“, а иначе се одликује веома финим песком, који се лако покреће стварајући високе дуне, и потпуно одсуством воде и било какве вегетације.

Драгоцена роба и камиле су биле отети, док су пратиоце пљачкаши побили. Једино су се два члана каравана на невероватан начин спасла. Били су то богати трговац који се звао Хамед Ибел Хатиб и сиромашни гонич камила Хакџија. Њих двојица су се одвојили од каравана да би очистили своје вечерње молитве. На тај начин су избегли сигурну смрт.

Да несрећа буде већа, tragedija se odigrala у августу када је сунце толико јако да просто сажиге. То је и био разлог што су чутуре двојице преживелих врло брзо испражњене. Ипак све наде нису биле изгубљене. И, кад су се њих двојица приближили оази Азуатан на нека два километра, савим је нестало снаге, а остао је само један гутањак воде у Хакијиној чутури. Трговац је почео грозничаво да кује планове. Прво му је пало на памет да убије гони камила да би се домогао воде. Али је од тога ипак одустао јер се несрећни Хакија добро чувао и био стално на опрези знајући с ким има посла; осим тога, што је било још битније, Хакија је био јачи и отпорнији и похлепни трговац није имао великих изгледа ако би се одлучио на тај корак.

Хакији је било добро познато да је Хамед око струка носио појас са златницима у вредности од 20.000 долара. И док је трговац размишљао шта да уради, Хакија је изишао са предлогом: „Живот једног од нас двојице може да буде спасен овим једним гуњањем воде“, рекао је он трговцу. „Ако ти преживиш, ја очекујем да ћеш се побринути за моју породицу.“ „Али, додас је он, „ја се нећу лишити своје воде тек она-

ко: даћу је само у замену за са-
држину твог појаса“.

"Ако преживим", помислио је трговац, "лако ћу узети новац од мртвог гонича". Затим је скинуо појас и предао га Хакији. Међутим, овај је одмахнуо главом. "Хоћу да наша погодба буде написана". Дао је затим трговцу неку велику оловку и комад папира који је имао. Затим је почео да диктира трговцу текст погодбе: "Ја сам од Хакије откупио његову чутуру давши му сву садржину свог појаса у замену. Потпис: Хамед Ибн ел Хатиб". И тако је гутљај воде — најкупљив за који се зна — променио власника. А онда су наставили да бауљају даље, у правцу оазе. Смрт их је зграбила када су били на неких триста метара од оазе. Неколико дана касније нашли су их урођеници. Новац и запис је добила Хакијина жена.

... Јужној Африци. У граду Клерксдорфу недавно је ухапшен један крадљивац за којим је полиција дуго трагала. Препредени лопов је готово две године праз

Здійшло се у...

нио цеповете и немарно остављене отворене женске ташне кроз прозоре приземних станова — и то помоћу — удице.

... Лос Анжелесу. Кад су педесетогодишњој Мери Гинет хтели да одузму аутомобил због тога што није уплатила две последње рате, она је села на поклопац мотора и на њему остала читаву ноћ. Да би јој олакшали седење на „мртвој стражи“, суседи су јој донели ћебад, неколико јастука, боце са топлим водом и сендвиче. Тек кад су сутрадан представници фирме одвезли кола заједно са упорном Мери Гинет на поклопцу мотора до продавнице, она је одустала од даље борбе.

... Мајамију. Једна перика спасла је живот Евелини Брајан када је у аутомобилској несрећи

... Сахари. Данац Ове Далби склопио је уговор за испоруку знатне количине песка потребног за базен за купање једног шаха. Јер, према мишљењу стручњака, дански песак много је погоднији за уређаје за филтрирање воде од као брашно ситног пунтијског песка.

Пушник који није напуштао свој дом

У ЕНГЛЕСКОЈ постоји једно удружење које носи назив „Хеклутово друштво“. Сваке године ово удружење издаје по неколико томова докумената енглеских истраживача и путника око света свих времена. Дебели томови плавих корица са златним једрењаком на предњој страни могу се видети у библиотекама многих земаља.

Ричард Хеклут је живео у доба великих географских открића када су имена Колумба и Магелана тек почела да постају славна у Европи.

Вести о новим открићима тада су још веома ретко стизала на Британска острва. Енглески географи били су принуђени да се користе Птоломејевим делима, застарелим и препуним заблуда и измишљотина.

Млади предавач на Оксфордском универзитету Ричард Хеклут почео је, на зграђавање својих старијих колега, да својим студентима држи курс који је назвао „Нова географија“ служећи се оскудним извештајима путника и истраживача. Хеклут је веровао у Коперниково учење, а одржавао је везу с великим географом Мер-

THE PRINCIPALL
NAVIGATIONS VOI.

[illegible][illegible]

Whosoever is able to tell me respectively English any more
more about the whole matter of the matter.

By Apollonius in the end of the year and the year 1600
A. 1600 in the year 1600.

Printed at London by GEORGE BISHOP
and RALPH NEWMERIE, Organists for
CHRISTOPHER BISHOP, Printer for
Queen and now for the
1600

катором и бунтовним мислиоцем Ђорданом Бруном. Ричард Хеклут је на крају одлучио да створи енциклопедију путовања у коју би унео све што је било познато о Земљи.

Године 1582. он је објавио своју књигу „Разна путовања у Америку“, а 1589. завршио је своје велико дело „Главне пловидбе“, посвећено путовањима његових земљака Енглеза.

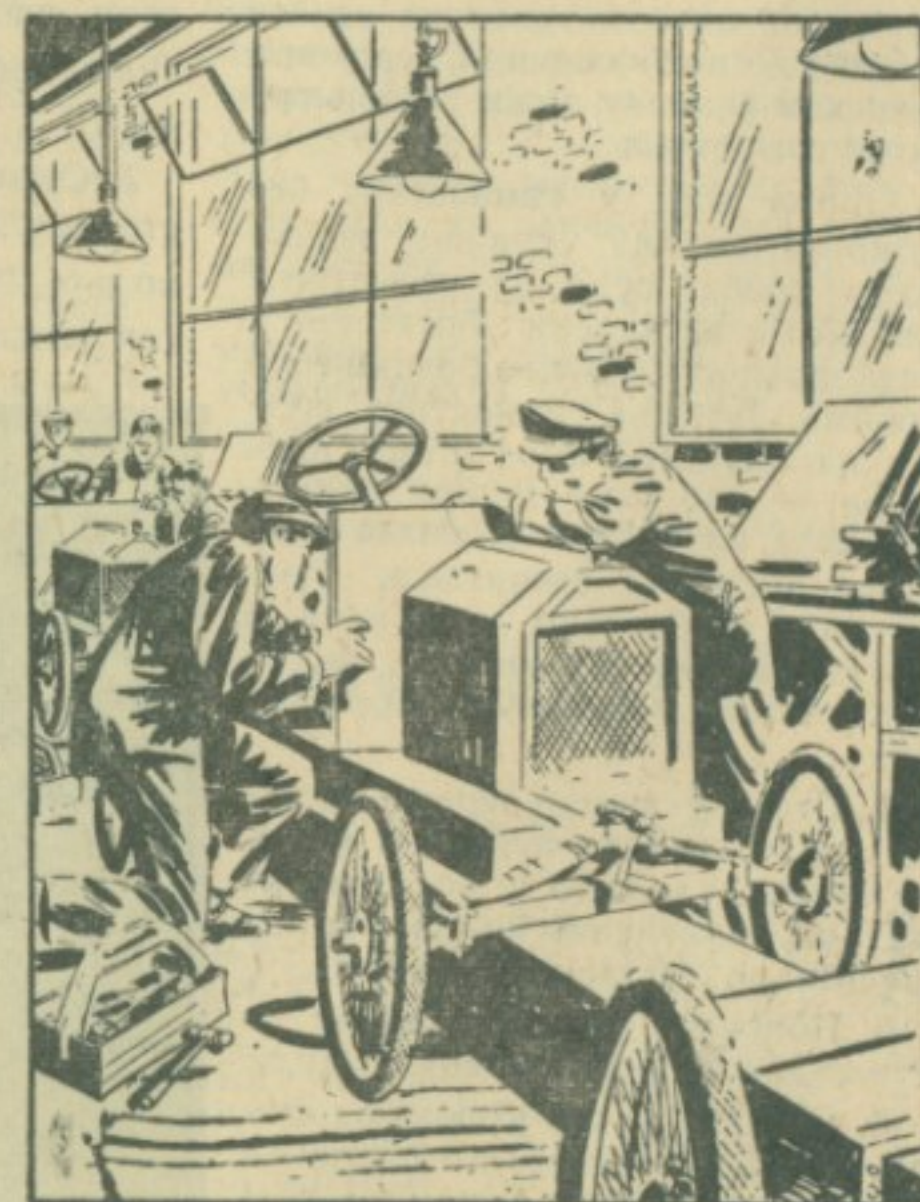
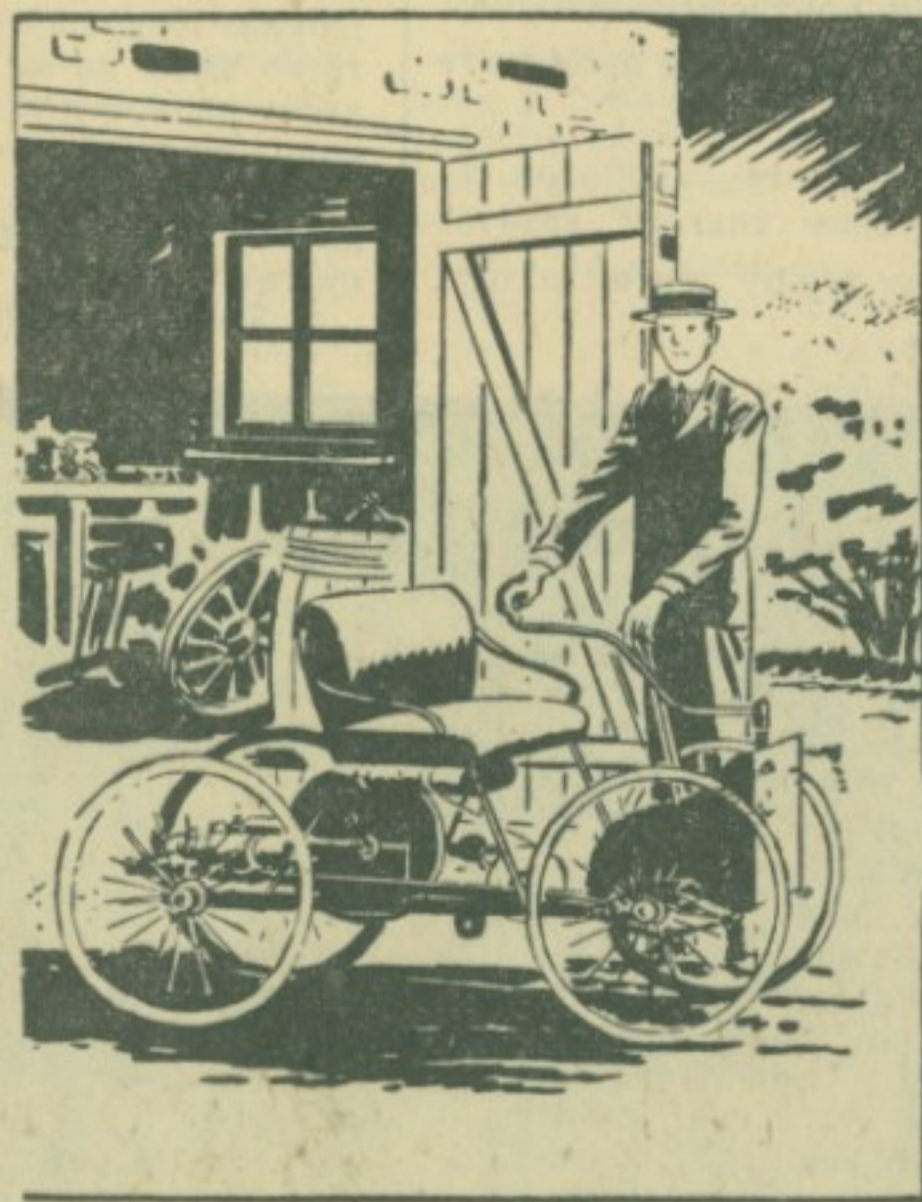
Хеклуг је и после објављивања ове књиге наставио своја истраживања. Прочувао је архиве енглеске Московске компаније, дочекивао је морнаре када су се враћали са својих далеких пловидби да би разговарао с њима. На тај начин он је допуњавао своје знање брижљиво одабирајући стварне чинице и делећи их од легенди и измишљотина. Захваљујући томе, он је написао и објавио још један том „Главних пловидби“.

Хеклут је имао много следбеника и они су наставили да издају нове томове на чијим је корицама остало, све до данас, име Ричарда Хеклута, путника који никад није напустио свој дом.

ДЕСЕТ ДАНА ПОД ВОДОМ

Десет дана провеште два британска инжењера под водом у једној стакленој кући. Та кућа налази се у вештачком језеру у изложбеној хали „Олимпија“ у Лондону и представља део изложбе на којој ће бити приказана возила за воду. Војници ће проводити време у читању и игрању карата, а храну ће им свакодневно достављати у нарочитим, херметички затвореним, посудама. Капетан инжењерских јединица Дејвид Џонс изјавио је да овим опитом он и његов колега желе да детаљно проуче могућност живота под водом, јер није далеко дан када ће припадници извесних професија бити принуђени да готово стално живе под водом. „Људи ће отворити руднике на морском дну, бушиће то дно да би дошли до нових налазишта нафте“ — каже капетан Џонс.

ИЗ ПОВЕСТИ АУТОМОБИЛА

РАНИ АУТОМОБИЛИ — И поред тога што су многи произвођачи у Америци и Европи из рађивали аутомобиле, нико није покушао да стандардизује неки модел. Сваки аутомобил је практично био „дело руку“ и зато врло скуп. Када би се неки део сломио, морао је да се прави, јер резервних делова није било. У 1900. години у САД је било произведено око 4.000 аутомобила.

МАСОВНО ТРЖИШТЕ — Све веће интересовање купаца за automobile натерало је произвођаче да сниже цене возила да би их што више продали. Али под'ондашњим условима производње велика смањења цена нису била остварљива. Способнији произвођачи су потражили решење у мењању метода произвођења.

ХЕНРИ ФОРД — Сиромашни дечак из Гринфилда, у држави Мичиген, унео је револуционарне промене у аутомобилску индустрију. По професији механичар, Форд је направио први аутомобил 1896. Као и други произвођачи оног времена он је био забринут због високих трошкова производње. Али он је нешто и учинио да смањи трошкове.

БЕСКРАЈНО ПЛАТНО — Године 1908. Хенри Форд је у производњи аутомобила примењивао бескрајно платно. Оно је скелет возила по сило кроз хале, а радници су додавали одговарајуће делове, све док возило није било готово. На овај начин је време потребно за производњу једног аутомобила смањено од једног дана, колико је било потребно савише, на 93 минута.

(Наставиће се)

Холанђанин Били радио је пред крај рата као „двоструки“ агент: за америчку обавештајну службу ОСС и за Гестапо. Замршену игру овог необичног агента описали су Стјуарт Алсон и Томас Браден у делу Америка и шпијунажа.

БИЛИ ЈЕ рођен у Холандији. Чим су Немци окупирали његову домовину, створио је тајну организацију која је раширила своје мреже по целој земљи.

У октобру 1943, после две године успешног илгалтног рада, Били је приметио да су му Немци на трагу па се, са још два друга, пребацио у Енглеску. Желећи да се бори против Немаца, он се одмах пријавио једном од шефова савезничке обавештајне службе ОСС. Молио је поново да га пошаљу на територију окупиране Холандије и повере му организацију саботажа и подземног покрета отпора.

Били „поморац“ — издајник

Међутим, у редове холандског покрета увукао се неки Бил „поморац“ који је раније радио за британску обавештајну службу а затим се предао Гестапоу. Били — издајник је крстарио по унутрашњости земље, представљао се народу као савезнички агент и свуда је одушевљено приман. Епилог ове лаковерности бивао је увек трагичан по наивно становништво тако да су читаве породице патриота похапшене и депортоване у логоре. У таквој ситуацији помоћ коју је Били патриота понудио савезничкој обавештајној служби могла је бити драгоценца. У почетку је шеф те службе Петер Смит био неповерљив према Билију. Али све је до тачина проверено па је најзад холандски патриота био примљен у ОСС октобра 1944. године. Добио је задатак да одржава везу са шефовима холандског покрета отпора и да шаље савезницима податке о немачким концентрацијама, наоружању, базама.

Поново у Холандији

Најзад, у ноћи 10. новембра 1944. године Били је искочио из савезничког авиона и спустио се код Ул Рума. Затим се ућутао и читавих десет дана није давао гласа од себе. Кад су представници ОСС поверовали да су изиграни, Били се јавио. Тражио је да му пошаљу нове агенте као и батерије, ручне лампе, аутомобилске гуме и друго. Затим су контакти настављени. Били је редовно слао прецизне, садржајне извештаје. У шестом извештају је истицао да ће изгубити све поверење које ужива код чланова покрета отпора ако му из Лондона у најкраћем року не пошаљу помоћ у људству и храни.

Међутим, услови за слање помоћи били су крајње неповољни. Последњи пут Били је тражио да му пошаљу помоћ у људству 8. фебруара 1945. године. Од тог дана више такав захтев није поставио. После 15. фебруара при-

ИЗДАЈНИК ИЛИ ХЕРОЈ

У канцама Гестапоа

Дани су пролазили у међусобном неповерењу. Најзад је освануло 10. фебруар 1945. године. Пред Велфовом кућом у Ул Руму зауставио се у цик зоре један велики форд. Из њега су искочили четири човека у цивилу наоружана машинским пушкама. Један од њих закуцао је на врата и упитао да ли се у кући налази Бил „поморац“. Велф је одрично махнуо главом. Тада

међено је у Билијевим извештајима нешто сумњиво. Два дана касније послата му је прва пошиљка хране после његовог спуштања. Време се побољшало и Смит га је упитао да ли су му потребни људи. Одговор је био одричан.

Билијеви извештаји су постали оскудни и неодређени. Најзад, 28. фебруара Били је упутио следећу поруку: „Схватио сам да време није било лепо, али било ми је „кравље“ тешко да чекам на тој хладноћи“.

Није било више никакве сумње. Израз „кравље“ представљао је договорени сигнал за случај какве велике невоље. Били је био у рукама Гестапоа.

Непуне три недеље после тога британска обавештајна служба добила је са фронта телеграм који је потврђивао оно од чега је ОСС страховала: Били је испричао Гестапоу све што је знао.

Шта је у ствари било

Шта се у међувремену догађало са Билијем? Пошто се спустио пошао је до својих пријатеља Велфових. Сјајно дочекан, Били је са својим домаћинима начинио план за прихватање пошиљки и нових људи из Енглеске. Ступио је у контакт са представницима покрета отпора који су били изгубили сваку везу са Лондоном.

Првих дана антена његовог радио-емисионог уређаја није радила и стога Били није могао успоставити везу са Лондоном. У међувремену Велф је направио једну грешку чије ће последице бити кобне. Он је упознао Билија са чланом покрета отпора Ван Стилом, омањим мршавим човеком узана лица, невиним плашљивцем који се тресао од страха при помисли да би могао пасти у канце Гестапоа. Ван Стил није веровао ни коме. На несрећу, он је једини

је човек извадио из чепа писмо писано руком шефа покрета отпора и намењено Ван Стилу, који му је слао револвер да ликвидира Билија као гестаповског агента. Стари Велф се препао и почео је свим силама да брани Билија од оптужби. Да би савсвим уморио људе из покрета отпора, подигао је поклопац са клавира и победоносно им показао радио-станицу којом је Били одржавао везу са савезницима.

То је било довољно. У једном скоку агенти су опколили Велфа, његову жену и троје деце, уперивши машинке на њих.

— Сазнали смо оно што смо желели, рекао је један од њих.

Били се налазио на горњем спрату и чуо је цео разговор. Још увек је имао времена да побегне. Међутим, то би значило потписати смртну пресуду Велфу и његовој породици. Ако се преда, њихови животи ће бити спасени, а постојао је зрачак наде да ће моћи да обмане гестаповце који сигурно о њему још увек ништа не знају. Чврсто је решио да ништа не призна. Пошто је спалио сва своја документа и хартије сишао је низ степенице. Тек што се појавио, два страшна ударца оборила су га на под. Премлаћивање је настављено кундацима и дршкама револвера. „Признај!“, урлали су гестаповци. Били је упорно ћутао.

Увидевши да батинањем неће од њега добити ни реч, гестаповци су наредили да се Велф и сви чланови његове породице изведу напоље и побију. То је за Билија било сувише и он је завапио: „Не, ништо! Sprem! сам да вам кажем све што же-

лите“. Тако је почела необична сарадња храброг савезничког обавештајца и члана покрета отпора са Гестапоом.

Ко је крив

За Билијево хапшење били су одговорни Ван Стил и главни штаб покрета отпора. У својој поруци Ван Стил је изражавао сумњу да је можда злогласни Бил „поморац“ и Били једно исто лице. У главном штабу је донета брзоплетна одлука да се Били ликвидира. Међутим, та наредба је стицајем околности пала у руке Гестапоа. У писму које су му гестаповци неопрезно показали Били је осуђиван да је агент Гестапоа. Досетљиви обавештајца одмах је схватио да ова заблуда пружа могућност за спас. Рекао је гестаповцима да мрзи покрет отпора који га је осудио на смрт. Ако буду пристали да игра улогу двоструког агента, моћи ће да учини Немцима драгоцене услуге.

Разговор под контролом

У Цволеу, седишту Гестапоа, Билијево саслушање је трајало два дана и две ноћи. Он је одговарао на сва питања. Затим је поновио предлог да ради за Гестапо. У ноћи између 12. и 13. фебруара Били је први пут под контролом говорио с Лондоном. Тражио је да му из централе пошаљу намирнице, одело, оружје. Следеће ноћи Били није тренио оком. Ако Смит не изађе у сусрет његовом захтеву Немци ће закључити да његов предлог није искрен. А то ће значити крај не само за њега него и за све Велфове. Следећег дана један гестаповец је откључао Билијеву

ћелију и саопштио да је стигла падобранска пошиљка. Велфови су пуштени на слободу. Од тог дана почиње „плодна“ сарадња савезничког обавештајца са Гестапоом. У неколико махова Били је слао савезницима информације које је припремао Гестапо. Међутим, савезници се нису дали преварити.

Последњег дана марта Били је задњи пут разговарао са Лондоном, а 17. априла позвао га је Гестапо. Стари крвник Шрајлер саопштио му је да су одлучили да га ослободе. Били је без оклевања рекао: „Надам се да ћете ми дозволити да радим за вас“. Гестаповец је прихватио понуду. После целе недеље припремања Гестапо је овластио Билија да оде у Лондон и уговори састанак Гестапоа са највишим представницима ОСС. Трећег маја Били се упутио према линији фронта.

Врашки добро одиграно

Отприлике у исто време Лондон је добио копију целог Билијевог саслушања од стране Гестапоа. Немци су били уверени да им је Били саопштио све што је знао. У ствари, разговори које је Били водио са гестаповцима личили су на велемајсторски вођену партију шаха. Савезнички обавештајца није рекао Немцима ништа што им већ није било познато. Све оно пак што они нису знали а што је Немцима личило на поуздане чињенице представљало је чисту Билијеву измишљотину. Штавише, захваљујући лажним подацима о положајима савезника и покретима њихових трупа Немци су преместили неколико дивизија са кључних позиција на фронту и омогућили савезницима напредовање. Ајзенхауер је био толико изненађен рокадом немачких снага да је помислио да су Немци полудели.

Пошто је пажљиво испитао сва досијеа Гестапоа о заточеништву и саслушању Билија као и о његовом „раду“ за немачку обавештајну службу, Питер Смит се уверио да Били није издао име ниједног члана покрета отпора или обавештајца ОСС у Холандији и да су сви нови подаци које је дао Немцима били потпуно лажни. „Врашки добро одиграно!“ био је његов закључак.

Касно по подне, 3. маја 1945. године један енглески војник угледао је из свог рова мршава човека у цивилу који му је прилазио право са немачких положаја машући белом марамicom изнад главе, уста развучених у широк осмех. Био је то Били који се враћао.

Умукни мало!

За предстојећи покладни карневал који ће се ускоро одржати у Диселдорфу, у Немачкој, већ су начињене лутке. Међу њима истичу се и четири „чулаве бубе из Ливерпула“, популарни битлиси представљени као четири кружне шумске тестере које не престају да у ритму „је-је“ — стружу. На колима на којима ће певачи-тестере проћи улицама Диселдорфа пише: „Умукните понекад“.

Конкурс за прождрљивце

Комадићи челичне жиче, оловка, двадесет ексера, четкица за зубе, налив-перо, штапићи за једње пиринча — све су то нашли хирурзи у желуцу Јапанаца Кавакамија. Њега су кола станице за хитну помоћ нашла на једном тргу јапанског града Таба после његовог учествовања на једном „ручку — конкурс“ који је у „добротворне сврхе“ приредио неки јапански индустријалац. Услови конкурса су били: победник и добитник велике награде биће онај учесник који прогуте највише несварљивих предмета. Не зна се да ли је Кавакамија био победник на овом такмичењу, али је сигурно да су га лекари једва спасли смрти.

Здраво, Бонапарта

Трговачкој фирми „С. Хендерсон“, која има своју мрежу на целој Француској, послови слабо иду. Да би проширила обим трговине, представници фирме одлучили су да пошаљу бесплатне узорке колонијалне робе — чаја, лимуна, свиле — непосредно шефовима појединих, посебно европских држава.

Једно од првих писама стигло је у град Утрехт на име краља Луја Бонапарте.

Краљ Луј, Наполеонов брат, заиста је живео у Утрехту, само пре 150 година. Међутим, савесни поштари однаш су писмо у бивши краљев двор у коме се сада налази Универзитетска библиотека.

А „познаваоци историје“ из фирме „С. Хендерсон“ припремају писмо Бизмарку, Ришељеу а, можда, и Александру Македонском.

Модерни ловци на скалпове

Нова мода женских перика створила је и нов тип преступника: крадљивце перика.

Последњих месеци само у америчком граду Њу Орлеансу шест жена остало је без свог „вештачког скалпа“ од којих свака стаје око 200.000 динара. Једној жени стргли су перику с главе док је седела у аутобусу.

Мајк Конели био је најбољи ваздушни стрелац РАФ-а. У одбрани Британије постигао је 31 ваздушну победу. Ниједном није промашио циљ

★

СТРЕЛАЦ из задње џуреле

Ваздушни стрелац Конели описао је први дан свога лета и борбу са једном немачком ловачком групом изнад Енглеске. То је било његово прво ватрено крштење, када је постигао пет ваздушних победа. До краја рата, касније као стрелац на тешком бомбардеру „Либератор“, остао је најбољи ваздушни стрелац британског ваздушопловства.

Као оружар ловачког пука бринуо сам о топовима и митраљезима, снабдевао их муницијом, контролисао носаче ракетних зрна и одржавао њихову борбену готовост. Када ме је командант пука позвао и упитао ме да ли бих желео да будем стрелац у авиону, без размишљања сам прихватио.

Моја нова 264. ловачка ескадрила месец дана није летела. Пилоти на аеродрому у Ворчестеру чуђени су се зашто ескадрила „пол дефијента“ не учествује у ваздушним борбама. Свима се чинило да се са „пол дефијентом“ нешто дешава, јер су немачки ловци и бомбардери беспосредно нападали. За месец дана инжењери и техничари РАФ-а уграђивали су на овим брзим двоседним авионима задњу турелу за стрелца. Добио сам четвороседни митраљез и ваздушни душек на коме сам био стално у лежећем ставу.

На пробним ваздушним гађањима имао сам доста успеха. Пилот-ловац поручник Роберт, с којим сам летео, био је задовољан.

Летели су као мамац

Пилот је чувао предњу сферу топовима који су били са нападне стране авиона, а ја сам добио задатак да се борим са „месершмитима“ и „фоке-вулфовима“ из задње туреле. Најтеже је било савладати тактику: окренути леђа непријатељу, што значи „безазлено“ окретати леђа противнику, дозволити му да уђе у задњу сферу и сручити му митраљеске рафале право у кабину. Али требало је водити рачуна и о томе да непријатељ не открије наше „ново оружје“. Требало је летети као ма-

мац непријатељској ловачкој авијацији.

У зору 7. септембра 1940. године мој „пол дефијент“ је био скривен у шуми поред аеродрома. Узбуна нас је затекла под крилима авиона. Спикер нас је изненадио: — Двеста шездесет четврта, полетање за Шефилд!

Чим смо ухватили висину, осетио сам се као у кревету. Рукама сам чврсто држао за ручице покретног митраљеза и опрезно гледао позади авиона. Поручник Роберт ме одједном изненади: — Видим их. Летимо тамо.

Ништа му нисам рекао, био сам сав напет. Очекивао сам прву борбу.

— Ево ти једнога, Мајк! — узвикну ми Роберт преко парлофона.

Машина се нагло изви, направи оштар десни заокрет и започео пењање. Видео сам далеко. Очекивао сам однекуд авион, али сам се одједном пренуо од изненађења. Један „месершмит“, који је као муња долазио бочно, изванредно вешто уђе у задњу сферу. Видео сам немачког пилота како вуче машину увис и за нама. Учини ми се да ће ме сваког тренутка његов топ разнети. Нисам смео да га пустим ближе. Притиснуо сам електрични окидач и митраљез почео да бљује ватру.

— Одлично, Мајк! — рече Роберт погледавши на десном огледалу десну полусферу.

Кад сам искључио митраљезе, видео сам „месершмита“ како у пламену јури према земљи. Ово ме је охрабрило. Ол узбуђења нисам ништа рекао Роберту. Очекивао сам мало предаха и да ме напетостпусти.

— И овај је твој, Мајк! — опет ми рече Роберт. — Пази, из правца сунца!

Раније сам слушао од пилота да је најопаснији напад из обрушавања. Роберт одједном полете у повор, а ја се са лежиштем усправих. Угледао сам га. Опет „месершмит“. Долазио је као сечиво. Брзо сам реаговао са све четири цеви. Задими се. Роберт ме „измаче“ да ме уништена грдосија не закачи а она као гром пролете поред нас. Пратио сам је погледом. Пала је на једну пољану и нестала у експлозији.

Немачки пилот тражи Мајку

Мислио сам: ако Роберт продужи овако да ме изненађује, ко зна где ћемо заједно завршити. Ису-

више сам опрезно осматрао испред себе, јер сам знао да ће ме, ако закасим за делић секунде са својим митраљезима, неки „фоке-вулф“ разнети на комаде, заједно са мојим челичним оклопом.

Изненада сам изнад самог Шефилда угледао једну црну тачку која нам се све више приближавала. Био је баш „фоке-вулф“ о коме сам мислио.

— Нападам! — рече Роберт и његови топови грунуше потресајући цео авион.

Његова изванредна опрезност била је за мене зачудјујућа. Напред се борио, а позади је све видео. Тек тада сам схватио зашто Роберт ниједанпут није био оборен.

— Пази, Мајк! — викнуо ми је.

Ја нисам испуштао из вида онога који ми се приближавао. Чекао сам га да ми дође на борбену даљину и гледао светлећу муницију како брише подаље од нас. За собом остависмо бомбардера у ватри, који се још грчевито држао. Мислио сам да ћу од „фокеа“ добити топовску гранату тачно међу очи. Отворио сам ватру дугим рафалима и видео како му кабина пршти у снопу мојих метака. Немац је клонуо и нестало са видеа.

Немачки пилоти нису знали шта се дешава, али су ипак нешто приметили. Ниједан „пол дефијент“ тога дана није био оборен. Изгледа да су хтели да испитају ситуацију. Један „месершмит“ нам се приближи однекуд и на растојању од педесетак метара летео је паралелно са нама. Нисам могао да га гађам. Био је искусан пилот чим је дошао овде где му ништа не можемо. Лепо сам га видео. Погледао је Роберта, десном руком помаче тамне бриле на чело и загледа се у правцу мене. Посматрао ми је турелу, а затим нам се и погледи среташе. Ја сам се при-

тајно и скоро не дишем, као да сам у рову. Осећам да ме његове очи сасвим добро виде.

— Кога ђавола тражи? — упита ме Роберт. — Види ли те?

— Сасвим добро — процедио сам кроз зубе.

— Онда нам не сме умаћи. Не испуштај га!

Роберт направи тако оштар леви заокрет да сам мислио да ћу отпасти заједно са турелом. Осетио сам велики притисак на телу, али су ме системи веза чврсто држали у истом положају. Немац покуша заокрет са нама, али је направио велику грешку. Већ кад ме је видео и знао да одавде прети опасност, није се сетио да промени тактику и да се не нађе у нашем репу. Био је са спољне стране заокрета. Закачио сам му реп читавом кином митраљеских зрна и одсечео га. Машина му продужи још неколико секунди и кад се нађе у ковитлу, послах му још стотинак метака.

Маршал честита на успеху

Непријатељски бомбардери су се повлачили и напуштали Шефилд. Мислио сам да је ово крај борбе, али на успех још нисам смео да мислим. Нисам знао шта се све пред нама дешава. Већ на крају повлачења непријатеља, из једне формације непријатељских ловаца, издвоји се тројка „фоке-вулфова“ и пође према мени.

— Роберте, видим тројицу — одмах сам обавестио пилота.

— Имаш срећу! — рече ми у шали.

Ишли су подалеко и нису отварају ватру. Моји митраљези су такође ћутали. Нисам хтео да се одам. Хтео сам да их сачекам да се приближе. Одједном су се три извукла вертикално и више их нисам видео. Обавестио сам Роберта да се чува одозго. И ми смо се сада пењали. Нисам разумео шта ће Роберт горе. Било је време да пођемо, мислио сам.

Одједном, одозго са неба затрешаше топови, а уједно и страшна хука мотора. Обрушавају се на нас и Роберт их је тукао из својих топова. Гледао сам према земљи. Први је као зрно пролетео и отишао далеко испод нас. Одоздо, са земље, заклокоташе противавионски митраљези баш у тренутку кад је извучио машину да опет уграби висину. Другог је Роберт топовским рафалом такође испратио на земљу, а ја сам трећег закачио по респном стабилизатору и откинуо га. Видео сам га како се ломата кроз ваздух и напреже да пође преко Ламанша.

— Зову нас — рече ми Роберт и ми протужисмо лет према Ворчестеру. Посматрао сам авион који сам оштетио. Пилот је искочио над предграђем Шефилда, а „фоке-вулф“ је стрмоглаво сјурнио према земљи.

То је био највећи успех у мом животу. Роберт је оборио једног бомбардера и једног ловца, а ја пет ловаца. Тога дана је моја ескадрила имала највећи успех над Шефилдом. Одлучио сам да останем ваздушни стрелац и био сам то до краја рата.

Неколико дана касније маршал авијације сер Тренчард ми је лично честитао и одликовао ме.

ЈЕДИНСТВЕНИ СПОМЕНИК КАМИКАЗАМА

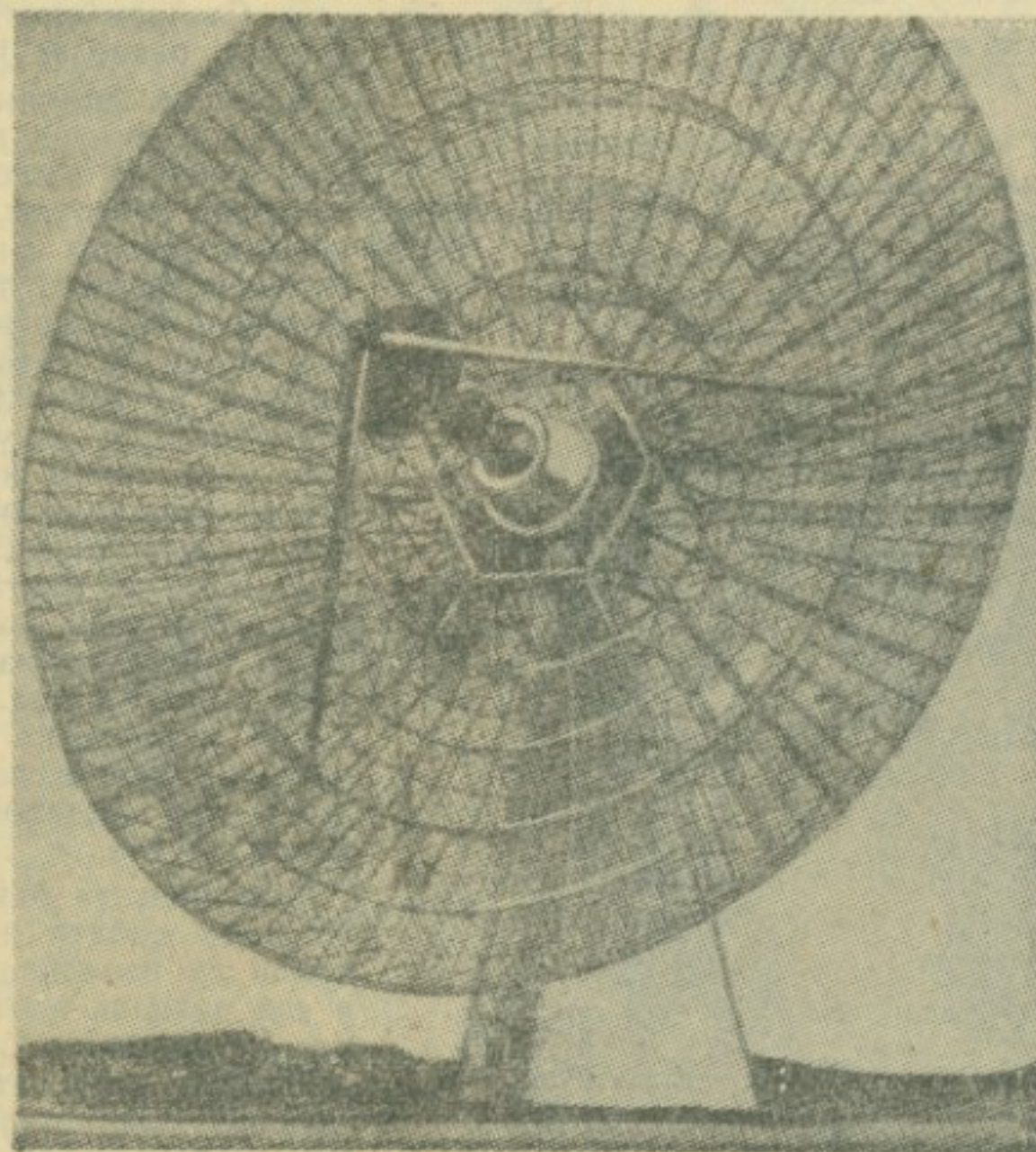
На француском бојном броду „Ришеље“ који је пронео славу француских помораца Пацификом за време минулог рата налазе се јединствени споменици јапанским пилотима-самоубицама. На месту где су се у време градње и пуне активности овог ратног брода налазила постоља за осам тешких противавионских митраљеза налазе се данас осам посмртних плоча, последњи спомен и пошта јапанским камиказама. Осам јапанских пилота — самоубица су се 1945. године са својим авионима пуним експлозива сурвали на палубу „Ришељеа“, али је овај маодостонт савремене бродоградње остао непокопљен. „Ришеље“ је лакше или теже оштећен на више места и постао гробница људи који су са невиђеним фантазмом дали своје животе за пропаље ратне амбиције јапанске феудалне властеле.

БИОЛОШКИ ОРМАРИЋ

Међу многим новим играчкама које се могу купити у једној париској робној кући налази се и „биолошки ормарчић“. Поред осталог, у њему су и жива јаја морских ракова и све што је потребно да се из њих испиле младунци.

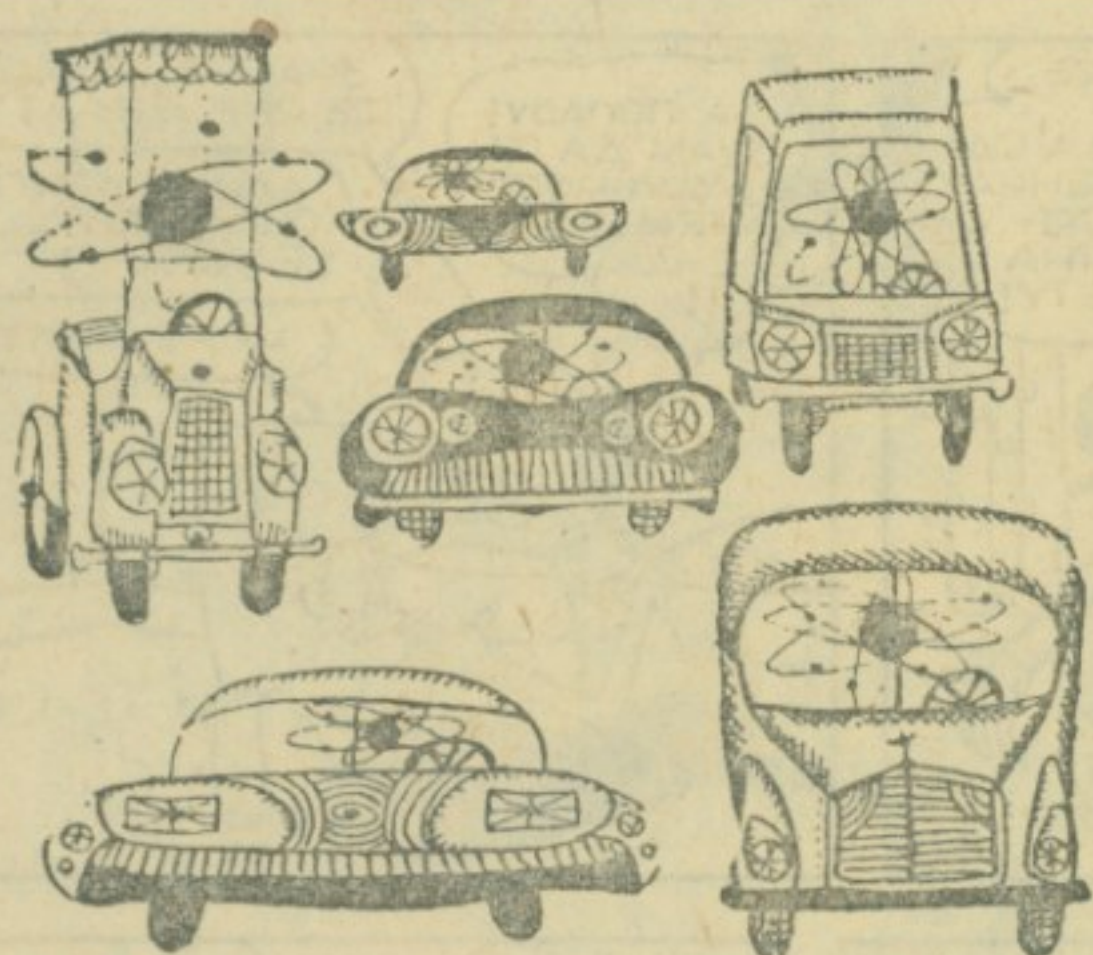
Најмодернији телескоп у Европи

Опсерваторија Техничке високе школе у Гетеборгу, у Шведској, добила је најмодернији телескоп у Европи. Циновски телескоп чије огледало има у пречнику 25 метара и тешко је 100 тона, првенствено је намењено испитивању зрачења невидљивог хладног водоника у Млечном путу и још удаљеним сличним системима, као што је, на пример, маглина Андромеда.

ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

МОЛЕКУЛИ на ауто-страдама

Огроман број аутомобилских несрећа које се свакодневно дешавају на путевима Сједињених Америчких Држава, подстакао је двојицу америчких физичара-теоретичара да се позабаве теоријом кретања аутомобила. Научници су дошли до закључка да је ова врста кретања вео-

ма слична кретању струје молекула разређеног гаса који тече кроз цев. Теорија коју су они израдили и која подсећа на кинетичку теорију гасова, дозвољава да се одреде услови под којима су могућни или немогућни судари аутомобила на ауто-страдама.

СУДАРИ који се њлађају

Позната је ствар да сви аутомобилисти који изазову неки судар морају то на неки начин да плате, у новцу или затвором. Међутим, у Америци се одржава сваке године светски шампионат судара. И не само да се такмичари не кажњавају због тога већ победник добија и 1.500 долара. Остали учесници добијају по 500 долара. Такмичари долазе у старим аутомобилима и поређају се у круг на неком игралишту. Када стартер да знак за почетак такмичари јуришају један на другог. Циљ је ударити што више туђих кола а избећи да сам будеш ударен. Онај ко остане последњи побеђује. Али зато сваки онај ко избегава сударе бива дисквалификован.

Прво такмичење ове врсте одржано је пре пет година а организовао га је један шофер — Лари Менделсон. Као дугогодишњи шофер Лари је запазио да је народ радознао када су у питању судари и сваки судар окупља велику групу људи. Због тога је он дошао на идеју да им приреди то задовољство до миле воље. Публика је радо прихватила та такмичења и стадион је увек пун. Разуме се да сваки возач има своје навијаче и стадион се ори од навијања. Понекад, али не тако често морају да интервенишу и кола хитне помоћи као уосталом и на свакој другој утакмици. До сада није био ниједан озбиљнији случај. Сваке године јавља се све већи број такмичара да би показали своју вештину судара бар ту када не смеју у свакодневној војњи.

Уређује Паја Паћак

Он је платио

Једног дана примети Паја Паћак у крајњем храсту свог пријатеља Шилу.

— Шта радниш горе?
— Једем смокве.
— Смокве?
— Да.
— На храсту? — чудн се и даље Паја.
— Зашто да не? Кунио сам килограм смокова и могу да их јоједем где ја хоћу.

Нека паже и она

Шила игра са једном девојком и да би јој показао каже:
— Ви изванредно играте.
— Јако ми је што ја не могу то да кажем за вас.
— Е, онда лажите као и ја — рече јој Шила уверљиво.

Празна кућа

Паја каже свом госту Пери Ждери, који је иначе поприлично дебео:

— Биће ми жао кад нас будеш напустио, без тебе ће ми кућа изгледати празна.

Она жапи

— Јутрас вас је тражио један човек да би вам разбис нос каже секретарица Баји Патку.

— А шта сте му ви одговорили?
— Да ми се жални, али да нисте овде.

Шилина погика

— Да ли ће гласине за избор новог шефа бити тајне? — пита Шила Пају.
— Па, да.
— А кад је тајно, како ће се онда знати ко ће бити изабран?

Предратни слон

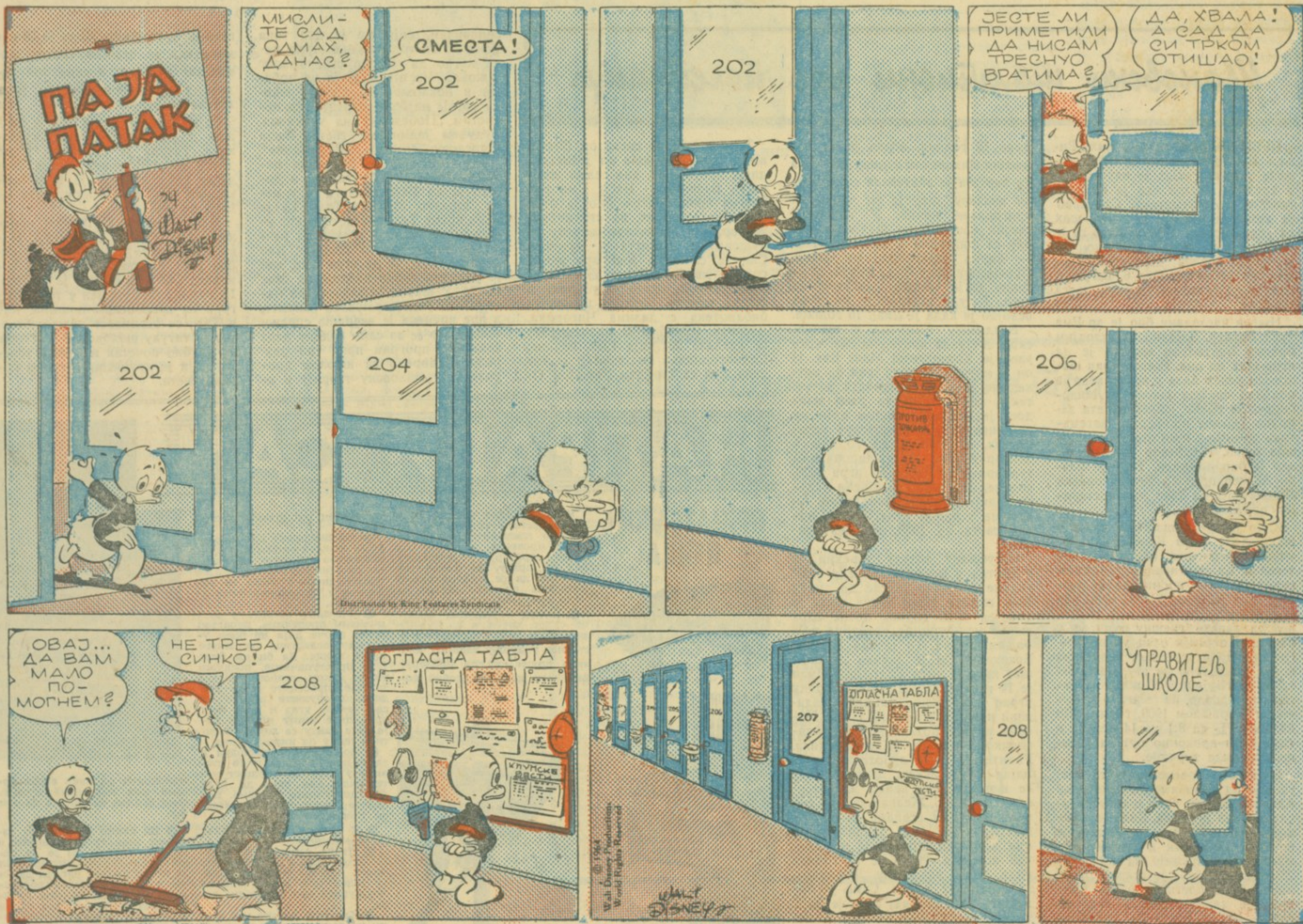
Паја и Влаја разговарају и Паја пита Влају:
— Знати ли ти шта је мамут?
— Како да не! То је предратни слон.

Није девољно прецизан

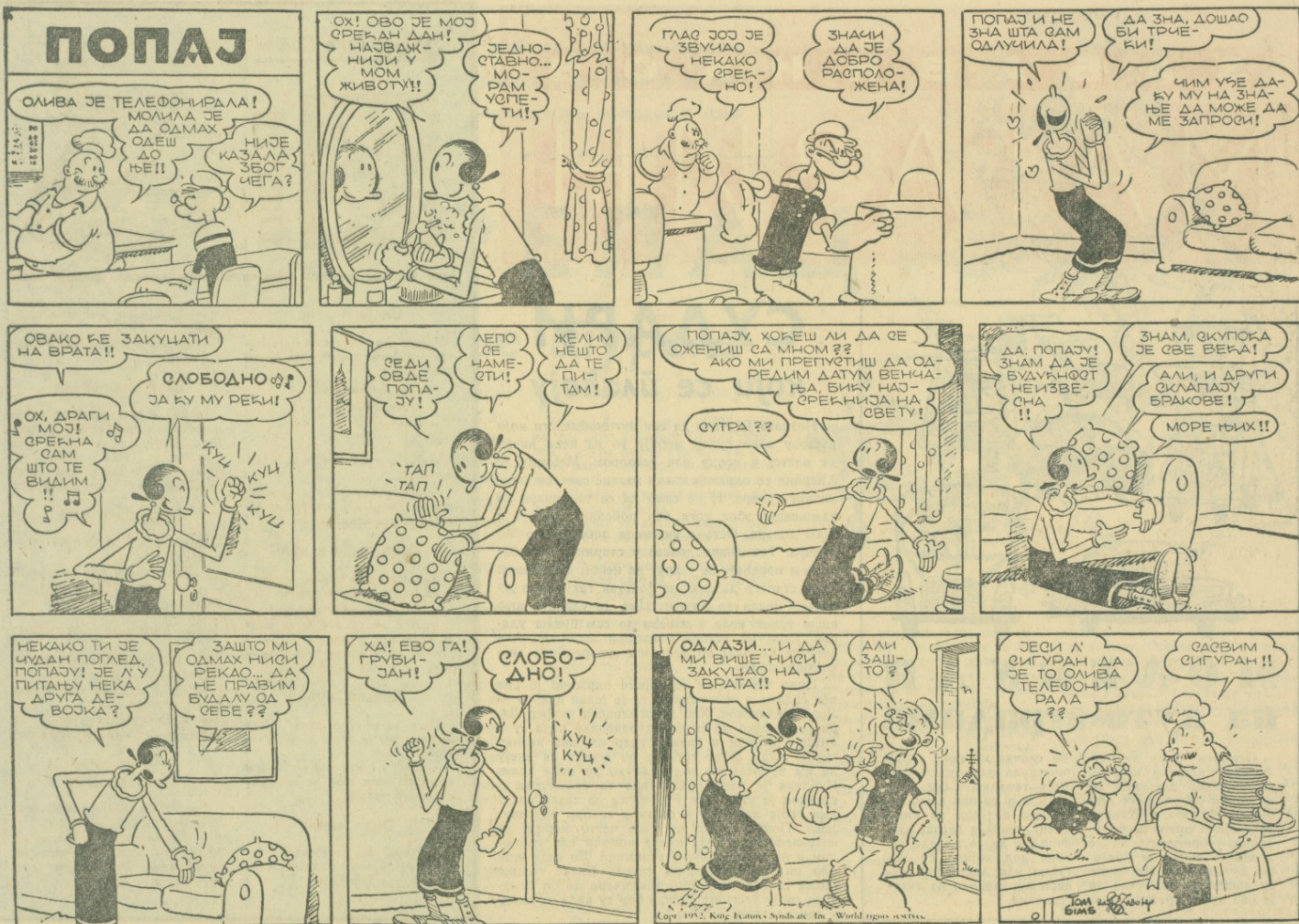
На часу историје учитељ пита ђаке:
— Ко је победио код Фонтеноа?
— Како мислите — упита га Раја — у фудбалу или кошарци?

То се зове бити расејан

Унио Пери Ждери у продавницу цигарета и каже продавцу:
— Молим вас једну марку од 30 динара. Када му продавац пружи марку Пери му рече:
— Хвала, ... Колико?

Шаховски шампиони као погешници

ПРВИ шампион света у шаху Вилем Штајниц родио се 1836. године у Прагу. Шах је научно тек у средњој школи где је показао таленат за математику. Студирао је технику у Бечу и играо шах са доста успеха. Његов клуб га је 1862. године послао у Лондон на интернационални шаховски турнир. Ту је он освојио 6. награду, али је истовремено Лондон њега освојио.

Његов наследник био је др Емануел Ласкер. Заједно са старијим братом Бертолдом научио је да игра шах од оца. Његов први шаховски успех пада у време када је похађао средњу школу у Ландсбергу. За време једног излета замолио је свог професора математике да игра с њим неколико партија шаха. Професор је пристао, али је био поражен. Тиме је млади Ласкер преузео титулу првака Ландсберга од свог много старијег партнера.

Како је трећи шампион света у шаху Хозе Раул Капабланка научио да игра шах, постало је већ легенда. Са само навршене четири године живота посматрао је партију коју је играо његов отац. Одмах после тога он је био у стању да запази грешку коју је у наредној партији отац учинио! Његови први успеси су везани за време проведено на студијама технике у Њујорку. У шаху је нагло напредовао, па је играо са чувеним Маршалом 1909. године. Победио га је са 8:1 уз 14 ремија и тиме себи прокрио пут за велике шаховске турнире.

Шаховско првенство света преузео је од Капабланке Александар Алехин. Његов први шаховски учитељ била је мајка. Када је Алехин имао девет година, Москву је посетио Пилсбери и одржао симултану продукцију на слепу на 22 табле. На њој је старији Алехинов брат постигао реми. Алехин је заинтересовала игра на слепу, па је почео да увежбава такав начин играња шаха. Када је

имао 12 година, играо је на дописним шаховским турнирима. Свака партија је захтевала свакодневну анализу, што је он чинио на оригиналан начин. У школској свесци нацртао би шаховску таблу са фигурама и за време часа — мирно анализирао на слепу. Професори нису били кадри да утврде да је Алехин „одсутан“ са часа. Титулу шаховског мајстора освојио је када је имао 16 година.

Владавину Алехина у шаховском свету за кратко време, преузео је Холандџин Макс Еве. И он је научио да игра шах од мајке, али је његов шаховски развој текао споро. Његова рана младост је испуњена радом који му је донео титулу професора математике, а затим, у 25. години, и докторат. На интернационалним турнирима је почео да игра 1920. године, али његови највећи успеси падају доцније. Победивши Алехина у првом мечу, био је првак света од 1935. до 1937. године.

Изгубљену титулу Алехин је повратио у реваншном мечу 1937. године и држао је све до смрти 1946. године. Нови првак света је добијен 1948. године после одржаног меч-турнира петорице најбољих играча. То је био Михаил Ботвиник. Он је научио да игра шах када је имао 12 година. Имао је 14 година кад је у Ленинграду играо симултану утакмицу тадашњи првак света Капабланка. Победу младог Ботвиника над Капабланком штампа је забележила. Родитељи, отац зуботехничар и мајка зубни лекар, противили су се његовом све већем интересовању за шах. Желели су да син пође њиховим стопама. И против њихове воље син, одличан ученик у школи, постао је и одличан шахиста. Имао је 15 година када је на првенству Ленинграда освојио 2. место. Само је био годину дана старији када је на 5. првенству СССР-а освојио 5. место и титулу мајстора.

Титулу првака света од Ботвиника, само за време од једне године, преузео је, као седми шампион, Василиј — Васја Смилов. Његов први учитељ био је отац Василиј Осипович, по струци инжењер, а у приватном животу одушевљени шахиста и музичар. Син је са оцем још пре седме године делио мегдан за шаховском таблом, певао је у дуету и свирао клавир. Њихова шаховска библиотека с делима Чигорина, Ласкера, Капабланке неочекивано се увећала 29. маја 1928. године. Седмогодишњи Васја имао је тог дана меч са стрцем Кирилом О-

сиповичем, који му је дао топа „фор“. Са топом мање стрцици вије могао да победи свог младог синовца. Честитао му је на победи и поклатио Алехинову књигу „Моје најбоље партије“ са поштом „Победнику на утакмици, будућем шампиону света, Васји Смилову, 29. маја 1928. године“.

Од Смилова је Ботвиник повратио титулу 1958. године и држао је до 1960. када га је у мечу поразио Михаил Таљ. То је било време Таљевог метеорског успона, али чији је шаховски развој текла нешто спорије. Као дечак научио је да игра шах, али је редовно губио партије од свог брата. У школи је задатке из математике радије решавао напамет, а пре времена је завршио средњу школу јер је за само годину дана савладао програм прва три разреда. Напоре са школом проучавао је шаховску теорију и и-

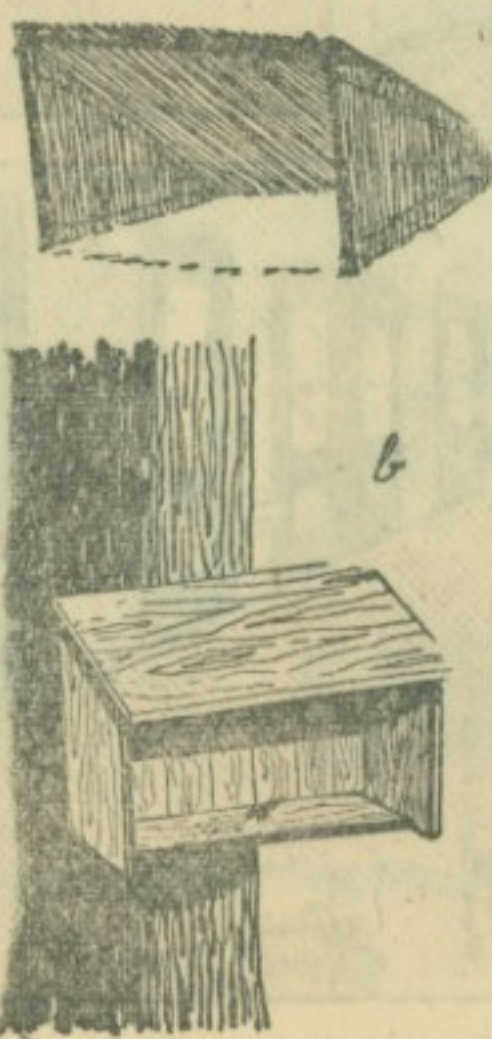
грао на турнирима. Имао је 18 година кад је освојио титулу шаховског мајстора а само три године доцније призната му је и титула велемајстора.

Са шаховског трона Таљ је отишао после једногодишње владавине. Титулу је повратио, и по други пут, Ботвиник, човек гвоzdене воље и енергије, и са прејидима био је шампион света од 1948. до 1963. године.

Млади Тигран Петросјан поразио га је у мечу са 12,5:9,5. Нови првак света рођен је 17. новембра 1929. године у Еревану (Јерменска ССР). Први пут је у својој 12. години био упућен у тајне фигуре на црно-белим пољима. Као и Таљ, са осамнаест година освојио је титулу шаховског мајстора. То је био почетак његових успеха, који је крунисан титулом првака света.

НА ПРАВИ САМ

ПРИЈАТЕЉИМА ПТИЦА

У ове хладне зимске дане често осетимо сажалење кад видимо неку птичицу како стоји прозебала и гладна на нашем прозору, у дворишту или на прагу. Да бисмо јој помогли да се мало нахрани потребни су нам љубав и мало времена:

● Комад маргарина, мрвице сувог хлеба и ситне кикирики добро изгњечите и ставите у дубљу зделицу или неки други суд на прозору. Видећете како ће добро до-

ћи вашим промрзлима „гостима“.

● По дворишту или прозорима можете оставити и сунчокретоно зрнцељне помешане са конопљиним које не кошта много а може се набавити у пољопривредним апотекама.

● Уколико живите у шумовитим пределима, нерастопљено парче лоја ће бити укусна посланица за многе врсте птица. Да би им било што приступачније, послужите се неком старом кантом за уље: пресеките је на два дела, пробушите отворе на сва четири угла и кроз њих провучите жицу помоћу које ћете канту са лојем обесити о једну од нижих грана.

● Лој можете помешати и са разним зрницама и то ставити у кесу од чаршићег материјала, али тако да буде што доступнија птицама. Видећете „госте“ како се масовно приближавају.

● И комадић сланине неће бити наодмет.

● Птице сенице, обожаваче маргарина, али бутер још више. Ако им се да да бирају једно или друго, оне ће поклањати оно што више воле.

● Као што видите, на слици (а) дат је закљон за храну птицама који можете и сами

направити од неке старе дрвене или картонске кутије. Овај закљон се ставља на земљу.

● На слици (б) и (в) су закљони који треба окачити о дрвене. Закљон (б) је од неке старе дрвене кутије чији се отвор налази напред да би им храна била што доступнија, а закљон (в) има кутију кроз коју пролази грана а отвор је окренут нагоре. Ова врста закљона није погодна за мале врапце.

Ripley's Веровали или не!

КАПЕТАН ИВАН ЧЕЛОВСКИ
(1737 - 1847)

ПРОВЕО ЈЕ У ИЗГНАНСТВУ У СИБИРУ 52 ГОДИНЕ САМО ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ ПОЗДРАВИО ВЕРЕНИЦУ ЈЕДНОГ СВОГ ПРЕТПОСТАВЉЕНОГ. ПОМИЛОВАН ЈЕ И УНАПРЕД ЗА МАЈОРА У 105. ГОДИНИ

ШЛЕМ КОЈИ ЈЕ ВРЕДЕО ЧИТАВО БОГАТСТВО

КАРЛО СМЕЛИ
(1433 - 1477)
ВОЈВОДА ОД БУРГОНЈЕ НОСИО ЈЕ У БИЦИ КОД ИРОНА ШЕШИР ОПТОЧЕН БИСЕРИМА, РУБИНИМА И СМАРАГДИМА

ПАЛАТА

КОЈУ ЈЕ 1471 ГОДИНЕ САЗИДАО У РИМУ ПЈЕТРО РИАРИО И У КОЈОЈ ЈЕ ДАНАС СМЕШТЕНА ЈЕДНА ВЛАДИНА УСТАНОВА ПОДИГНУТА ЈЕ НОВЦЕМ ДОБИЈЕНИМ НА КАРТАМА

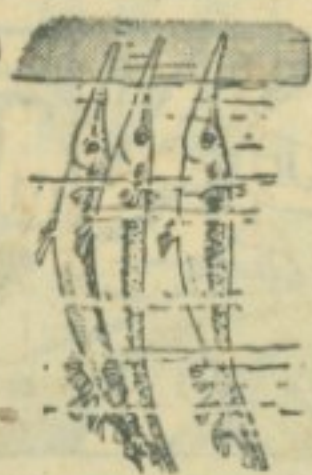

ЗВАНИЧНИ ПЕЧАТ

АТОСКЕ РЕПУБЛИКЕ (ГРИКА) САСТОЈИ СЕ ИЗ 4 ДЕЛА ОД КОЈИХ СЕ СВАКИ НАЛАЗИ НА ЧУВАЊУ КОД ДРУГОГ ДОСТОЈАНСТВЕНИКА — НИЈЕДАН ДОКУМЕНТ НИЈЕ ПУНОВАЖАН АКО НЕМА СВА ЧЕТИРИ ДЕЛА

РИБЕ

ЗВАНЕ КОЗИЦЕ ПЛИВАЈУ У УСПРАВНОМ ПОЛОЖАЈУ

НАЈЧУДНИЈЕ КОЧИЈЕ БЕЗ КОЊА У ИСТОРИЈИ

КОЧИЈЕ ЗА 6 ОСОБА КОЈЕ ЈЕ 1827 ГОДИНЕ ИЗУМЕО УЧИТЕЉ ШОП ПОКОК ИЗ БРИСТОЛА (ЕНГЛЕСКА) КРЕТАЛЕ СУ СЕ ЗАХВАЉУЈУЋИ ДВОСТРУКОМ ЗМАЈУ ОД ХАРТИЈЕ БЕЗАНОМ ЗА УЖЕ ДУЖЕ ОД 100 МЕТРА — ОВИМ КОЧИЈАМА ПОКОК ЈЕ ПРЕВАЛИО 180 КИЛОМЕТРА ПУТУЈУЋИ БРЗИНОМ ОД 35 КИЛОМЕТРА НА ЧАС

ПРЕМА РОМАНУ
В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ЈАПАН се креће

Шеф метеоролошке службе у Токију, професор Масахиса Торао, нарочитим мерењима утврдио је да се Јапански архипелаг креће према азијском континенту брзином од 13 сантиметара годишње. Откриће је изазвало велико чуђење када је Торао изјавио да се истовремено Јапан удаљава од америчког континента за 40 сантиметара годишње. Шта

се догађа са она 22 сантиметра разлике, засад је још гађа.

НЕОБИЧАН ЗАВЕТ

Необичан и не баш савим разуман завет учинио је рибар Јацинто Баеза. Године 1944. задобио је теšku телесну озледу и тада се обавезао да ће, ако му рана зацели, 20 година провести на мору. Када је оздравио, ушао је у своју рибарску барку и у малој кабини живео све донедавно, када је први пут крочио на копно. Сада има 51 годину.

БНЖ и БУЖ

by JOE MUSIAL

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА WALT DISNEY

НАСТАВИЋЕ СЕ

ЖУВЕ КАО МОЛИЕРОВ ТАРТИФ

ПРОШЛО је више од десет година откад је умро Луј Жуве, један од највећих француских глумаца овог века. Умро је на врхунцу славе, као Молијер неочекивано, на послу у свом позоришту, као што желе да заврше многи уметници. Читав Париз је испратио овог мађионичара сцене.

Родио се 1887. године у варошици Крозон у Бретањи. Одушељен Молијером и Бомаршеом, још у раној младости је желео да се посвети глуми, што му родитељи нису дозволили. По њиховој жељи започео је да студира фармацију.

После годину дана млади студент је играо пуковника Шабера у драматизацији истоименог Балзаковог романа на Народном универзитету париског предграђа Сен Антоан. Затим напушта факултет и одлази са једном путујућом трупом. Настаје неколико година лутања и почетничких успеха. Најзад конкурише на Конзерваторијум. Три пута бива одбијен. Али једног дана постаје професор те исте школе, најчувеније глумачке школе у Европи.

Жуве је ученик Копоа. Уочи првог светског рата овај реформатор француског позоришта окупља у театру „Вје Коломбеа“ младе ентузијасте међу глумцима, сликарима и писцима. Многи од њих постаће славна имена француског културног света. На драгоценим искуствима из „Вје Коломбеа“ градиће они самосталне путеве. Код Копоа Жорж Диамел је суфлер, Роже Мартен ди Гар гардеробер, Жуве и Дилан глумци и помоћници редитеља.

После рата одлази Жуве са Копоом на турнеју по Америци. Остаје тамо четири године. По повратку у Париз налази на тргу Пигал Шарла Дилена у позоришту „Атеље“ и на булевару Сен Жермен Жака Батија у позоришту „Шимер“.

Жуве постаје директор, редитељ и глумац позоришта „Шанзелизе“ на авенији Монтењ. Са њиме је Григориј Питоев. Ова „велика четирица“ мењају у суштини живот париске сцене и укус публике. После десет година сва ће се позоришта угледати на њих, чак и „Француска комедија“. Њима има да захвали француска позоришна уметност за свој данашњи престиж у свету.

Жуве је створио сопствени стил. Био је још једноставнији од свог великог учитеља Копоа. У првом реду је тражио истину, животну истину. Никад није стављао своје редитељске концепције испред дела, пре глумца. Увек је било јасно шта хоће да каже. Његовим талентом доминирали су интелигенција и дух. Сматрао је позориште за живу уметност и да свако доба има своје позориште. Учинио је класике приступачне савременом гледаоцу, а овога научио да прима нове, модерне писце.

Одлике Жувеа редитеља биле су одлике и Жувеа глумца. У свему се огледала оригиналност, чистота стила, осећање мере и префи-

ЛУЈ ЖУВЕ

ЖАН ЖИРОДУ БИО ЈЕ ЖУВЕОВ ОМИЉЕНИ САВРЕМЕНИ ПИСАЦ. „ЛУДА ИЗ ШАЈОА“ ЊЕГОВ ОМИЉЕНИ КОМАД

њен укус. Давао је нова и смелија тумачења. Био је прави французски уметник. Настављао је све велике традиције француске културе.

У позоришту „Шанзелизе“ окупљено је Жуве неколико талентованих глумаца: Мишела Симона, Пјера Реноара, Валентину Тесије, Мадлену Озере, Жана Пјера Омона. Њихова имена ће заједно са Жувеовим бивати све познатија. Прославља младе књижевнике Марсела Ашара, Жила Ромена, Жана Коктоа и Жана Жироуда, који ће постати његови омиљени савремени писци.

Изненада је прешао 1934. године у позориште „Атена“, где је остао до смрти. Немогуће је без детаљнијег описивања приказати Жувеов дугогодишњи рад. Уместо тога ево његових највећих успеха, једноставно забележених: Молијер — „Школа за жене“, „Тартиф“, „Дон Жуан“, Софокле — „Електра“, Жироуд — „Ондина“, „Луда из Шаја“, Ромен — „Доктор Кнок“, Кокто — „Паклена машина“, Ашар — „Месечар“ и „Гусар“.

За време Хитлерове окупације избегао је са својом трупом у Јужну Америку, где је на многобројним турнејама приказивао још увек непокорену Француску.

Говорило се да Жуве није волео филм и да је снимао како би зарадио новац за своје позориште. То данас нема важности. Ипак је филм најбоље сачувао успомену на великог глумца. На филмској траци је остала његова слика, глас и можда најбоља глума што смо је гледали на филмском платну.

Жувеов први додир са камером није био успешан. Филмови „Доктор Кнок“ и „Топаз“, у којима је наступио 1932. године, били су повод његовој изјави:

— Филм ме уопште не занима. Никада више нећу снимати ништа.

Три године касније велики режисер Жак Фејдер вратио је Жувеа на платно у филму „Херојски кермес“. Тумачио је скоро епизодну улогу језуита, која остаје незаборавна. Постаје један од најзаслуженијих филмских глумаца. Спалао је у елиту француског глумачког кадра, који су сачињавали још Хари Бор, Мишел Симон, Пјер Бланшар, Шарл Боаје, Жан Габен, Реми, Фернандел и други еминентни уметници.

Многобројни су ликови што их је Жуве остварио на платну. Снимао је скоро са свим мајсторима — режисерима француског филма. Споменућемо само Жувеову сарадњу са Карнеом (филмови „Комична драма“ и „Хотел Север“), Реноаром („На дну“, „Марсељеза“), Дививијеом („Позив за бал“, „Крај дана“), Алгреом („Улаз за артисте“), Клузоом („Повратак у живот“, „Кеј Орфевр“), Отањ Ларом („Позабави се Амелијом“).

Умро је (1951) изненада у шездесет петој години живота, раде-

ПОСЛЕДЊА ВЕЛИКА УЛОГА У „ДОН ЖУАНУ“

ћи упоредо у позоришту и на филму.

— Волео бих да у тим годинама поседујем његову виталност и енергију — рекао је Жан Луј Баро опраштајући се од ненадмашног уметника.

РАТ ГРАДОВА око Дон Кихота

„У ЈЕДНОМ селу у Манчи, на чије име и не марим да се опомињем...“ Овако почиње један од најпопуларнијих романа у читавој светској литератури, Сервантесов „Дон Кихот“. Сервантесова неодређеност у лоцирању Дон Кихотовог родног града изазвала је прави рат између дванаест шпанских градова и села.

Предлог да се „витезу бледа лица“ и његовом верном пратиоцу Санчи Панси подигне у Манчи монументалан споменик, пробудио је старе распре око нерешивог питања: који град треба сматрати као Дон Кихотово родно место. У јучним расправама учествују не само заинтересована насеља, већ и сервантисти — стручњаци за Дон Кихота и његовог аутора — из Шпаније и читавог света.

Иза ових жестоких сукоба стоје локални интереси. Јер, за подизање споменика Дон Кихоту и Санчу Панси везују се многе наде и планови. Градски оци заинтересованих насеља већ говоре о радњама за продају сувенира, лажним ветрењачама и баровима који би се могли уредити око каменог споменика витеза-луталице и његовог пратиоца.

Висораван Манча обухвата четири провинције: Толедо, Куенку, Сиудад Реал и Абасете. Стотинама година већ сервантисти се гложе око идентитета места у којима је боравио или кроз која је пролазио један витез који никад

није живео и где је доживљавао авантуре које су се збиле само у Сервантесовој машти.

Међу дванаест завађених насеља ипак се издвајају два. Једно је Аргамасила, град који се у каснијим поглављима романа неколико пута помиње као место у коме је Дон Кихот живео, а друго је село које Сервантес саркастично назива „велика варош Ел Тобозо“ где је, према роману, живела лепа Дулцинеја.

У трци за туристичко уновчавање једног књижевног ремек-дела, Ел Тобозо је већ далеко одмакао. Општински оци су од једне старе куће, познате под именом „Дулцинејина палата“, начинили Сервантесов музеј. Основу музеја чине примерци готово свих досад објављених издања и превода чувеног романа на разне језике. Многи од ових превода имају аутограме водећих политичара оне земље у којој је превод објављен.

Идеју о подизању споменика Дон Кихоту „негде у Манчи“ дао је крајем прошле године сервантиста Антонио Ирурета у једном писму објављеном у мадридском листу АБЦ. Он тада, вероватно, није ни слутно да ће његов предлог изазвати тако огорчену борбу између градова у Манчи. И то не борбу с ветрењачама, већ борбу за туристе и новац који они доносе.

Занај са мајнејофонске шраке

Стручњаци тврде да се по слуху може утврдити разлог готово половине свих неисправности које се појављују на једном мотору. Добар шофер одмах ће приметити сваки стран шум у раду аутомобилског мотора. И то не само да ће га приметити, већ ће и поставити тачну дијагнозу: знаће шта је у квари. Додуше, за овакво оцењивање рада мотора потребно је, поред доброг слуха, и велико искуство.

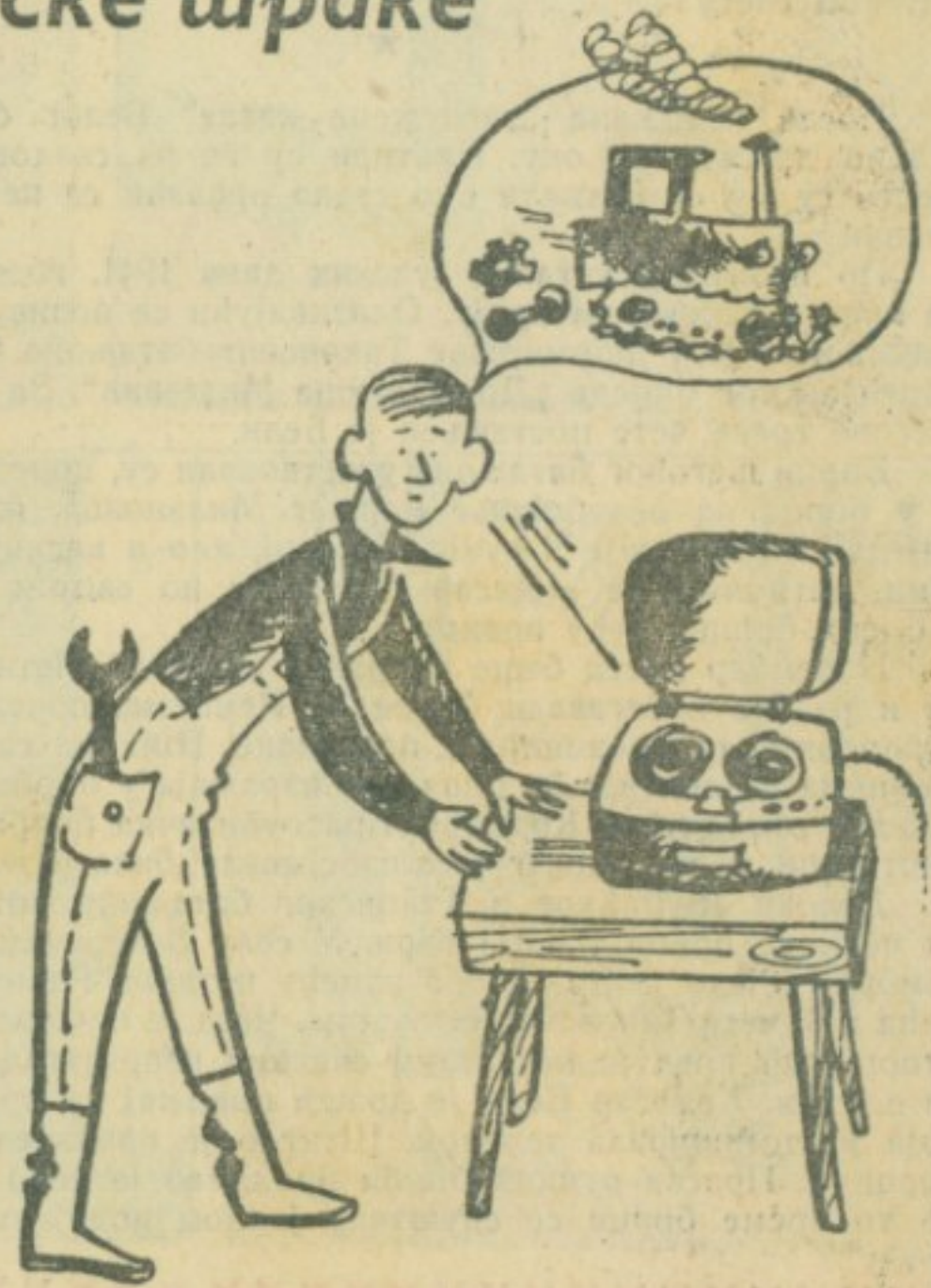
Зар ту вештину будући шофери, трактористи и механичари не би могли да савладају одмах, још у школској клупи?

Институт за психологију Академије педагошких наука у Москви одлучио је да као наставно средство искористи магнетофон. Најпре се на траку нормално ради а затим сва одступања од нормале, то јест шумови што на

стају при свим могућим неисправностима и кваровима једног мотора.

Нов метод проверен је у неким пољопривредним школама и дао је охрабрујуће резултате. Група ученика месец дана је свакодневно слушала са магнетофонске траке шкрипу, штрпот и прасак који настају у мотору када се по квари овај или онај његов део. Ученици су слушали и памтили, а на крају су демонстрирали своје знање.

Не би се могло рећи да су сви они научили да само на основу магнетофонског снимка „професионално чују“ мотор. Ако говоримо у процентима, онда успех износи негде око педесет. Стручњаци сматрају да ће резултати бити још бољи када се постигне да звуци репродуковани с магнетофонске траке буду потпуно истоветни са шумовима „живог“ трактора или аутомобила.

ЗАМИСЛИТЕ овакву слику: седите у болници испред писаћег стола на коме се налази једна метална кутија. Лекар окрене један преклоп и мали вентилатор почне да се окреће. Одмах се кроз ваздух прошири слаб, сладуњав мирис. Овај мирис вас

Из науке
и
технике

ЧУДОТВОРНИ ЈОНИ

чудесно освежи. Одједном се осетите тако снажни, као да вам је неко улио дивовску снагу. Чини вам се да може премештати брегове.

Тада лекар окрене преклопач на другу страну и вама се чини да је ваздух постао загушљив. Глава вам постане тешка, расположење је нестало, очи вам сузе и ви се осећате уморни и несрећни.

Оно што сте малочас доживели у лекарској соби није ништа нарочито. То је само експеримент који треба да покаже како јони у атмосфери делују на човечији организам. Преклопник је први пут укључио напругу која производи негативне јоне, а затим другу која производи позитивне јоне.

Знамо да је ваздух пун јона, наелектрисаних честица, које настају услед дејства космичких зрака, радиоактивних елемената на земљи, прашице и песка под дејством ветра итд. Увек кад удахнемо, наша се плућа напуне ваздухом и овим наелектрисаним честицама, које затим крв

разноси по свим ћелијама тела. Изгледа да су јони необично важни за наше расположење и да њихово дејство и утицај дају одговор на питање зашто су животиње тако раздражљиве пре олује, зашто нас тада муче реуматични зглобови, зашто мрави, чим падне барометар, затворе улаз у свој подземни град и то увек благовремено, пре но што ће пасти киша.

Кад барометарски притисак падне, ваздух се напуни позитивним јонима. Ова промена утиче на свакога, али млађи и здрави људи се брже и лакше прилагоде овој промени. Међутим, са болесним и старијим ствар стоји другачије. Астматичари тада нарочито пате, старици постану тврдоглави и цангризани, број злочина и самоубиства се пење.

Сасвим другачије је онда кад у атмосфери преовладају негативни јони. Њихово благотворно дејство запази се већ после првих удисаја, што је најбоље осетило сто болесника од астме на којима је

извршен овај експеримент на једној клиници у Филадельфији. Тврди се да је код 63% установљено привремено или потпуно оздрављење, што је свакако леп успех. Велики успех показали су негативни јони и код лечења кијавице, грипа, умора и неса-

шала је ово да употреби за побољшање расположења. Сада то намеравају да испробају на људима затвореним у изолованим свемирским кабинама.

Дејство негативних јона је заиста чудотворно. Под њиховим утицајем болови се смањују. Исти је случај и са тешким опекотинама. Сада на поменутој клиници пацијенте са тешким опекотинама лече тако што их затворе у собу без прозора у коју доводе ток негативних јона. Обично болесник после десет минута више не осећа болове, а после 30 минута напусти собу. Тај поступак понове три пута у току 24 часа. Тврде такође да код овог лечења опекотина брже зарасте и ожиљци нису тако велики. Јони такође утичу да пацијенти боље спавају.

Охрабрени овим успесима лекари су почели користити негативне јоне за олакшавање болова после тешких операција. Више од половине болесника је престало потпуно или добрим делом да осећа болове.

Пробе су показале и приличан успех у лечењу атергије чији је узрочник ваздух. Наш душник је обложен нежним длачицама које називамо цилије. Те длачице трепере као мали бичеви, са приближно 900 трептаја у минути. Он и слугу штите душник од прашице и цветног праха. Ако на ткиво у душнику дејствујемо негативним јо-

око њих био засићен позитивним или негативним јонима.

Пре неколико година по сада у подморницама поку-

нима, број њихових трептаја повећава се на 1.200 у минути, а истовремено се повећава и количина слуги. Позитивни јони, напротив, смањују број трептаја на 600 и смањују количину слуги.

Дим од цигарета такође смањује број трептаја а тиме и способност плућа да се очисте. Ако се још комбинују дим и позитивни јони, онда се број трептаја може смањити и де-

сет пута. Негативни јони и поред дима су у стању да повећају број трептаја и могу имати велики утицај на спречавање рака у плућима.

Зато јони утичу на наше расположење? Већина научника сматра да негативни јони у крви убрзавају слање кисеоника ћелијама и ткиву. Позитивни јони пак то смањују и зато проузрокују последице које настају као и у случају недостатка кисеоника.

Моргуе је да ћемо успорети у нашим становима моћи регулисати јоне исто онако као што сада регулишемо топлоту и влагу. Сигурно да о јонима у атмосфери још много шта не знамо. Ипак, већ ово што знамо може помоћи милионима људи да живе здравије и срећније.

Магнетно поље и нерви

Земљино магнетно поље има веома јак утицај на расположење људи. До овог закључка дошли су лекари Колумбија-универзитета у Њујорку на основу посматрања и проучавања 28.000 психички оболелих особа.

Огромна већина ових болесника доведена је на клинику у време „магнетних бура“, то јест за време по-

ремећаја у Земљиним магнетним пољу до којих долази под космичким утицајем. Још се не зна на који начин „магнетске буре“ утичу на нерве. Једно је ипак познато: мозак је једна врста електричног система, те према томе на њега могу да утичу и да у њему изазивају промене спољашњи електрични и магнетски чиниоци.

Храбри комесар Бели

МИЛОЈКО Дамјановић Бели родио се 1922. године у селу Коштунићима у таковском крају. Године 1938, по завршетку VII разреда гимназије у Чачку, искључен је из школе с губитком права на упис у све школе бивше Југославије. Овакву одлуку школске власти мотивисале су младим „немирним духом“.

Због своје политичке активности и исписивања револуционих парола, био је ухапшен једног дана позне јесени 1940. године и приведен полицијским властима у Чачку.

— Младићу! — поче истраживачким гласом и снажним тоном. — Ми знамо да у колској радионици у Љубићу постоји партијска ћелија, као и то да си ти њен члан. Моји су те људи видели кад си исписивао паролу о бољшевизму а против краља и отаџбине. — Пружајући руку према списима који лежаху испред њега, са посебним нагласком изјави да су то докази који га неопориво терете за дело против „државне безбедности“.

Пошто га је фиксирао погледом лукаво жмркајући очима, настави:

— Ми ти не желимо никакво зло. Још си млад. Завели су те... Реци ми само по чијој си директиви радио. Ако ми на то одговориш, одмах ћу те пустити кући где те родитељи с нестрпљењем очекују... Дакле...

Бели се мало помери, удахну ваздух и уздигнуте главе изјави сигурним гласом:

— Тачно је да сам члан партијске ћелије и да сам исписивао револуционарне паролу; да из дна душе мрзим овај режим и зато сам, где сам год могао, развијао љубав према СССР-у и октобарској револуцији а мржњу према трулим стубовима на којима почива ова државна зграда. Све што сам радио дело је мојих убеђења и на то ме није нико наговорио, јер нас који се бавимо овим пословима везује заједничка идеја, не само у нашој земљи, већ у читавом свету...

★

После издржане „заслужене казне“ Белог су агенти стално држали на оку. Пратили су га на сваком кораку. Често су му се врзали око стана правећи се незаинтересовани.

По избијању устанка јулских дана 1941. године, Бели се нађе у таковском крају. Одазивајући се позиву партије, учествовао је у формирању Таковског батаљона чачанског партизанског одреда „Др Драгиша Мишовић“. За комесара његове треће чете постављен је Бели.

Борци његовог батаљона учествовали су, поред осталог, и у борби за ослобођење Горњег Милановца, из кога се ниједан Немац није извукао. У овој, као и каснијим акцијама, чета чији је комесар био Бели по својим успесима у борби бејаше међу првима.

Новембар месец беше тмуран и кишовит. Четници, који су и раније избегавали борбе са Немцима, почели су све отвореније да провоцирају партизане. Њихова сарадња са Немцима најочитије је дошла до изражаја у борби за ослобођење опседнутог Крајева. Братоубилачка борба, коју су партизани до последњег часа избегавали, била је неминовна.

Делови Љубићког и Таковског батаљона потискивали су четнике према Равној гори. У селу Велеречина, 12. новембра, дошло је до сукоба између четника Радише Чековића и 3. чете Таковског батаљона. Чета је пружала жесток отпор, али пред надмоћнијим снагама непријатеља морало се повући. Комесар Бели је држао положај на другој коси која је доминирала тереном. Штитио је повлачење својим борцима. Прасак ручних бомби проламао је небо и земљу. За то време борци се спуштаху једном подужом вододе-

рином сврставајући се у колону која се спрема да поседне нове положаје.

На коси је био сам Бели, а испод њега вод четника. Три пута су четници кретали на јуриш. Долином је одјекивало громогласно „ура“, које се одмах губило у експлозијама ручних бомби. Пољана беше посејана лешевима изгинулих четника при повлачењу. Видећи да не могу заузети косу без великих жртава, командант батаљона и командир вода се договорили да Белог позову на предају, предочавајући му безизлазност ситуације у којој се налази. Командир вода, који је Белог познавао одраније, пошто се ватра и са једне и са друге стране утиша, позва га:

— О Бели! Овде је Давид са командантом Чековићем. Ти си опкољен са свих страна и не можеш дуго тако опстати. Ми ти поручујемо да се предаш. Гарантујемо ти да ти ни лака са главе неће фалити. Немој улудо губити главу.

Бели га презриво саслуша, па пошто активира неколико бомби, довикну:

— Еј ви изроди! Знате ли како су пролазиле издајнице у прошлости? И вас ће снаћи иста судбина.

Пошто их осу кишом ручних бомби, он се поново јави. — Комунисти се до последњег даха не предају. Чујете ли ме, кукавице ништавни! Мене можете убити, али слободу нећете са мном закопати.

После овог дијалога двојој се настави с несмањеном жестином.

Чековић и Максимовић се договорили да упуте једну групу четника иза леђа великог борца, која ће га напасти за време док му остали делови нападам с фронта буду привлачили пажњу на себе. Пошто му се неопажено приближише на неколико корака, испалише плутун у леђа, који угаси живот неустрашивог комесара Белог.

Милојко Дамјановић Бели политички комесар устаничке чете, пао је у цветну своју младост. Био је тек зашао у двадесету годину живота.

Наплаћена узнемиреност

БИЛО је то маја 1943. године. Тринаеста пролетерска бригада „Раде Кончар“, која је дејствовала на територији Жумберка, имала је задатак да све своје рањенике пребаци на ослобођену територију Кордуна и Лике, где су се налазиле главне партизанске болнице. Посао није био лак, јер је бригада морала обилазити велика непријатељска упоришта — италијанске гарнизоне Метлику, Чрномељ, Виноци и друге.

Целе ноћи преко брда и кроз шуме Беле крајине, бригада се кретала. Гладни и исцрпљени борци сваког часа су се смењивали испод носила својих рањених другова.

Другог дана предвече бригада је стигла на реку Купу код села Босиљева. Пребацивање преко моста на Купу обављено је у непосредној близини непријатеља, који је из својих бетонских бункера у Виноци покушавао да осујети напредовање бригаде. Али пролетере ништа није могло спречити и они су под заштитом свог оружја прешли и ову последњу препреку.

Бригада се сместила по селима око Босиљева да се у току ноћи одмори и нахрани. Штаб бригаде и рањеници остали су у Босиљеву смештени у једном старом дворцу.

Самостална чета бригаде улогорила се на три километра од Босиљева и одржавала везу са батаљоном који се налазио у суседном селу на цести према Карловцу. Преморени и исцрпљени другови, без жеље за било каквом храном, чим су ушли у једну кућу, полегали су по полу и заспали. Једино је био будан стражар пред кућом и дежурни. Све је било тихо и мирно, само се с времена на време чуло штектање тешких митраљеза „брџа“, којима су италијански фашисти са леве стране Купе, из свог гарнизона у Виноци, плашећи се партизана, реметили ноћни мир.

Пред саму зору, негде око четири часа, дубоки сан другова је изненада прекинут. Усташе, који су се некоко неприметно довели из Карловца, ударили су својом жестином из свих оружја баш на кућу у којој је била смештена чета. Митраљески рафали су непрекидно штеповали дрвену кућу, а улазна врата окренута према дворишту блокирао је усташки митраљез са оближњег брежуљка. Неколико другова који су још сањиви покушали да изађу на врата били су рањени.

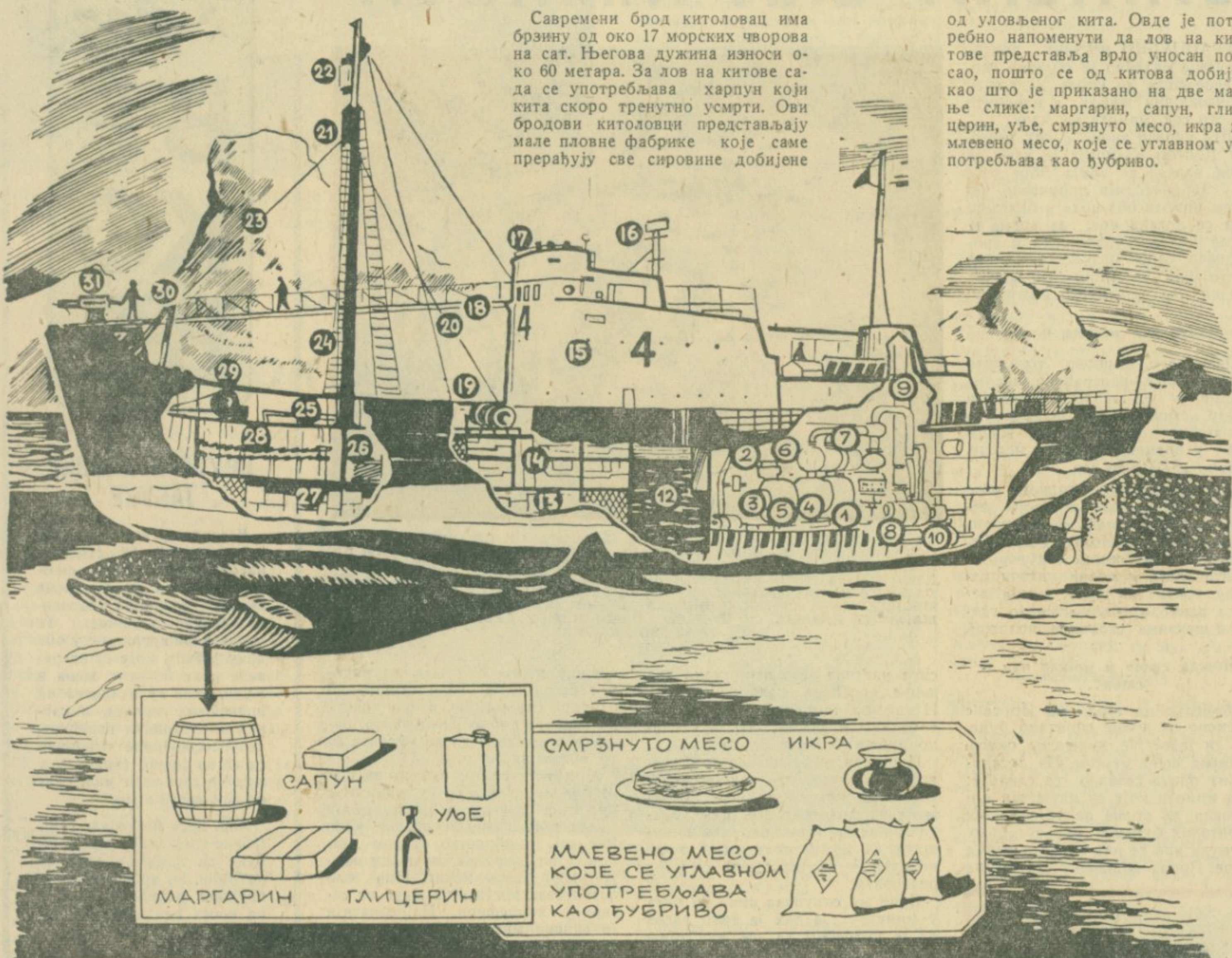
Ситуација је била критична. Командир и другови морали су да скачу кроз прозор у супротном правцу, а комесар, са шмајсером у руци, и још двојица другова задржавали су усташе, косили их и спречавали њихово бесно и лудачко надирање. Последњи се из куће повлачио комесар. Приликом искакања кроз прозор био је непријатно изненађен. Скочио је право у загрљај једном усташу. Али и усташа је био изненађен и савишено уплашен тако да није знао шта да ради. Држао је комесара за ревере капута и кајиш од торбице и покушавао да га некуда вуче, не знајући ни сам куда. Рафал комесаровог шмајсера прекинуо је овако мучну ситуацију и усташа се у грчевима срушио крај њега на цесту.

Пуцало се на све стране. И док су усташе покушавале да се пробрју до штаба бригаде и рањеника, батаљони пролетера ступили су у дејство. Усташе су се нашле опкољене и њихово уништавање је било неминовно. За свега три сата борбе цела сатнија од 200 усташа била је уништена. Нико није успео да побегне, а свега њих неколико било је заробљено. Ни италијански фашисти који су им се са својим оружјима придружили са друге стране реке Купе, нису им могли помоћи.

Пролетери су своје ноћно узнемиравање поштено наплаћили. Комесар је још једном имао прилике да на цести види свог уплашеног партнера. Лежао је мртав. Нису га ни помакли, иако је био њихов официр — бојник.

САВРЕМЕНИ КИТОЛОВАЦ

Савремени брод китоловац има брзину од око 17 морских чворова на сат. Његова дужина износи око 60 метара. За лов на китове сада се употребљава харпун који кита скоро тренутно усмрти. Ови бродови китоловци представљају мале пловне фабрике које саме прерађују све сировине добијене

од уловљеног кита. Овде је потребно напоменути да лов на китове представља врло уносан посао, пошто се од китова добија као што је приказано на две мање слике: маргарин, сапун, глицерин, уље, смрзнуто месо, икра и млевено месо, које се углавном употребљава као ђубриво.

Прво јаје царског пингвина

Зоолошки врт у Алборгу, у Данској, објавио је ових дана вест о радосном и досад незабележеном догађају: женка царског пингвина снала је јаје на коме је почела да лежи — тачније речено да стоји. Ни у једном зоолошком врту на свету није се досад догодило да ова антарктичка птица снесе јаје у заробљеништву. Ако се све буде добро одвијало, први пут ће једна беба — пингвин угледати свет иза решетака зоолошког врта.

Мала земља, високи војници

У Холандији је у току послератних година забележен нагли пораст висине њених становника. Мерења последње јесење класе регрута показала су да њихова просечна висина износи 176 сантиметара, док је регрута виших од 180 сантиметара било 1963 — 23.500, а 1964. године се тај број попео на 24.046.

1) КОНТРОЛНА ТАБЛА; 2) КОМПРЕСОР ВАЗДУХА; 3) И 4) ПОГОНСКИ МОТОР СА СУПРОТНО ПОСТАВЉЕНИМ ЦИЛИНДРИМА; 5) ДИЗЕЛ-МОТОР ЗА ПРОИЗВОДЉУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ; 6) СКУПЉАЧ ГАСОВА; 7) КОМПРЕСОР ГАСОВА ЗА ТУРБИНУ; 8) ТУРБИНА ЗА ПОКРЕТ БРОДА НАПРЕД; 9) ВЕНТИЛАТОР; 10) БРЕЖАСТА ОСОВИНА; 11) ЕЛИСА; 12) РЕЗЕРВОАР НАФТЕ; 13) МАГАЗИНИ; 14) КАВИНЕ ЗА ПОСАДУ; 15) ОФИЦИРСКА КАВИНА; 16) РАДАР; 17) КОМАНДНИ МОСТ; 18) МОСТ ДО ХАРПУНСКОГ МЕСТА; 19) ЧЕКРК; 20) ЧЕЛИЧНО УЖЕ; 21) ГОРЊИ ЧЕКРК; 22) ОСМАТРАЧКА КОРПА; 23) НАСТАВАК ЧЕЛИЧНОГ УЖЕТА; 24) ЧЕЛИЧНО УЖЕ КОЈЕ ВОДИ У МАГАЗИН; 25) ПАЛУБА НА КОЈОЈ СЕ КОМАДА УЛОВЉЕНИ КИТ; 26) РЕЗЕРВНА УЖАД; 27) СКЛАДИШТА; 28) СКЛАДИШТА ЗА СИРОВО МЕСО ОД КИТА; 29) ЧЕКРК; 30) МЕСТО НА КОМЕ СЕ КИТОВИ ИЗВЛАЧЕ ИЗ ВОДЕ И 31) ХАРПУНСКИ ТОП.

ЈЕДНО ЗАДОВОЉСТВО

Французима ће телевизија пружити још једно задовољство: моћи ће да сами врше телевизијска снимња код куће. Нов апарат који „хвата“ телевизију на магнетској траци добио је име „магнетоскоп“. Он не заузима много простора у стану и њиме се лако рукоје. Састоји се од лаке телевизијске камере, једног обичног собног пријемника и апарата који региструје слике и тонове на магнетску траку. Ако власник у време преноса неког занимљивог програма није код куће, он може да подеси апарат да програм снимни и да га он гледа доцније. Исто тако помоћу „магнетоскопа“ могу се на магнетску траку снимити сцене из породичног живота и потом се емитовати на малом екрану.

ПАС ШАЉИВИЦИЈА

Керуша по имену Леси, „звезда“ многих холивудских филмова, није лише осећања хумора. Једном је Леси снимала неку сцену у којој је држала

змију у зубима. Када је снимање сцене било завршено, Леси се крадом припуњала једној жени и спустила јој змију у крило. Кажу да је за време ранијих снимања Леси приметила да се ова жена, иначе помоћник режисера, страховито боји змија.

Фантастичан пројект инжењера Роберта Габријела

ЦЕО ГРАД ПОД ЈЕДНИМ КРОВОМ

У близини Келна треба да се подигне зграда за 20.000 становника

АРХИТЕКТА Роберт Габријел, становник западног Берлина, већ је постао чувен по једној својој идеји коју тек треба да оствари. То је пројект највише зграде на свету, једне куће од 365 спратова која ће се дизати 1250 метара у висину.

— Многи ме називају сањалицом, фантастом, па чак и лудак — каже Габријел. — Међутим, сваки инжењер би био у стању да направи прорачуне за овакву зграду. У ствари, ту нема никаквих техничких проблема.

Он је већ купио плац, 200 хектара под шумом, педесетак километара југозападно од Келна, где природа земљишта гарантује солидност темеља.

— То ће бити моје животно дело — вели инжењер Габријел. — Они који ће финансирати овај похват морају се помирити с тим да ће изградња трајати десет година и да ће бити утрошене око две милијарде марака (око 400 милијарди динара). Али уложени новац ће им се брзо вратити.

Према плану, у згради ће бити укупно 7.000 станова са преко 20.000 станара. Станови ће бити у спољном прстену зграде, док ће се средишњи део употребити за магацине, канцеларије, школске просторије, продавнице, биоскопе — укратко, за све што је потребно оваквом једном граду. На највишим спратовима биће ресторани, стаклене баште, један велики хотел, базени за пливање, спортске дворане, као и тераса за шетњу и сунчање, површине 3.000 квадратних метара.

Архитекта са одушевљењем говори о томе:

— Становницима моје зграде неће бити потребно да иду на море и у планину. У тој области просечна висина облака износи 500 до 600 метара. Највећи део станара

мога торња имаће годишње 255 сунчаних дана. Имаће савршено чист ваздух, јер је околина под шумом. Келнски „смог“ и дим рурских фабрика не прелази доње слојеве атмосфере. Почев од стотог спрата, домаћиница тако рећи неће бити потребан уисивач. У подzemним гаражама биће места за огроман број возила, али претпостављам да ће их моји станари ретко употребљавати. Сигуран сам да ће се заједнички дух развити до те мере да им аутомобил неће бити потребан. На дужа путовања они ће одлазити хеликоптерима, који ће узлетати са највише тераса, а за посете рођацима и пријатељима у околини служиће се минибусима, који ће без престанка, саобраћати у свим правцима и чекати на излазима из лифтова.

За посетиоце, којих ће, како се рачуна, бити око 10.000 сваког дана, постојаће огроман паркинг-простор. Габријел је предвидео и специјалне улазне тунеле за камионе, па чак и за железницу, јер ће овом „граду на небу“ бити потребна огромна количина намирница.

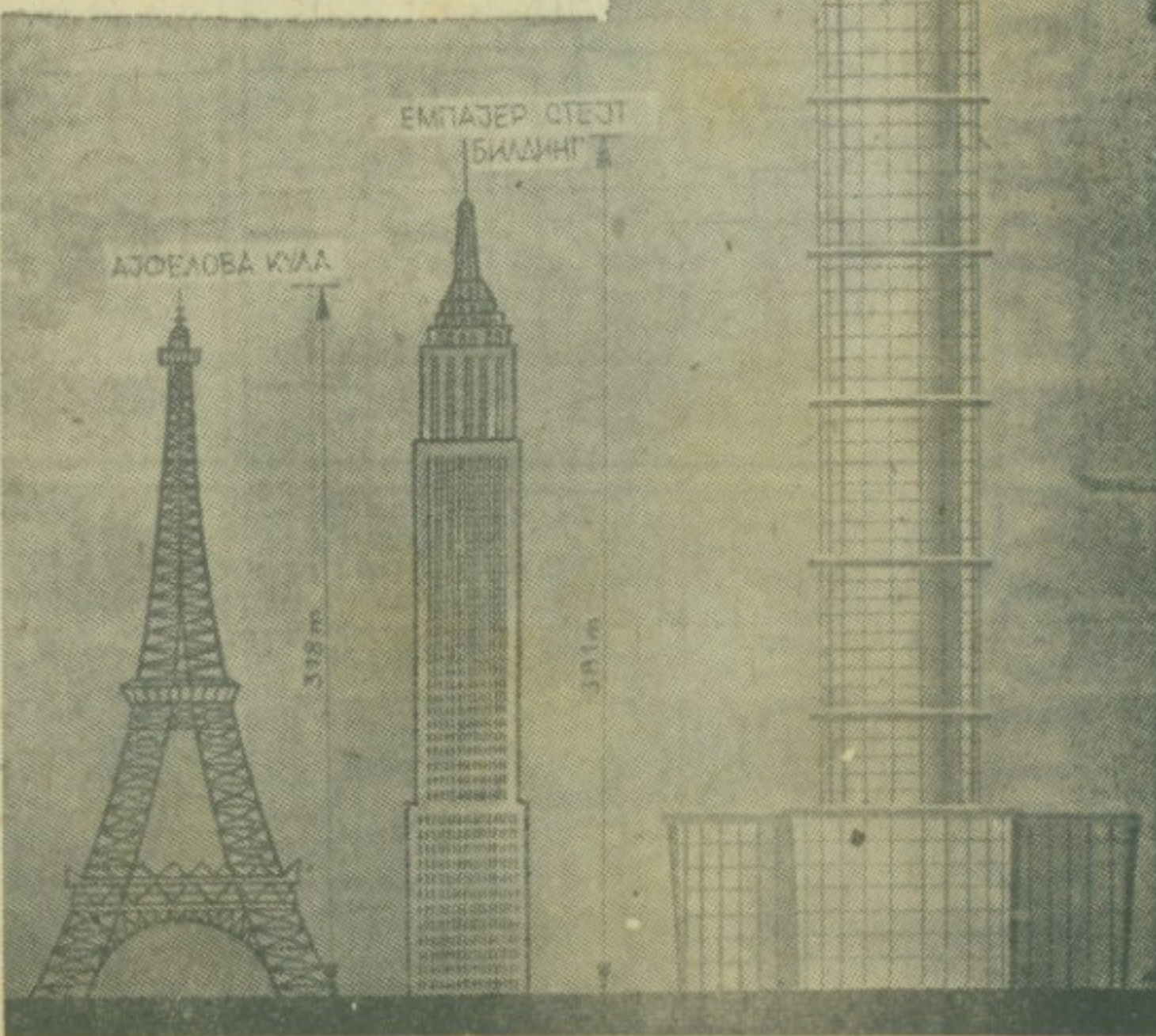
Мада изградња торња тек треба да почне, њиме се већ баве не само грађевински стручњаци већ и социолози, лекари, психолози и други. Што је и разумљиво, не деле сви оптимизам инжењера Габријела.

— Становници ове вештачке заједнице — каже бечки професор Тененбаум — који ће имати у самој згради све што им треба, неминовно ће после извесног време на осетити потребу за бекством, за променом средине. Да и не говоримо о психичким неадекватностима које ће изазвати сталан боравак „у ваздуху“, без свакодневног неопходног додира са тлом. Шта ће бити с децом која ће одрасти у лифтовима, гледајући облаке о-

дозго? После три године живота у једном оваквом мравњаку, ником више неће причињавати задовољство што у свом стану има сунце преко целе године и што може, кроз телескопе намештене на тераси, да за време ведрих дана види Ајфелову кулу или планински масив Јунгфрау...

Било ово тачно или не, први становници Габријеловог торња ипак ће бити нека врста заморчића, јер од успеха овог експеримента зависиће изградња сличних зграда и у другим крајевима.

ГАБРИЈЕЛОВ ТОРЊ УПОРЕЂЕН СА АЈФЕЛОВОМ КУЛОМ И ДОСАД НАЈВИШОМ ЗГРАДОМ НА СВЕТУ — ЕМПАЈЕР СТЕЈТ БИЛДИНГ. ОВАЈ 385-СПРАТНИ ТОРЊ ИМАЋЕ 64 МЕТРА У ПРЕЧНИКУ. А ПОВРШИНА СВАКОГ СПРАТА ИЗНОСИЋЕ 3.215 КВАДРАТНИХ МЕТРА. У ЊЕМУ ЋЕ САОБРАЋАТИ 1.500 ЛИФТОВА.

БРЗИНА МИШИЋА

Не рачунајући стручњаке, малом броју људи је познато којом брзином покрећу своје мишиће. Кад свира неки валцер, пијаниста мора да дотакне дпрке најмање 740 пута у минуту. Концертна пијанисткиња Флор постигла је 1.280 удара, а италијански виртуоз на виолини Карели остварио је 1.320 покрета прстију за 60 секунди или 22 покрета у секунди. Далеко више од тога постижу човекови говорни мишићи. Собна мува ипак носи рекорд — при гласном зујању њена крила затрепери 330 пута у секунди.

»ЛИЧНА ПИСМА ПОД ИНДИГОМ«

Рекламна писма треба да буду тако написана као да је реклама упућена искључиво само вама — ту истину давно су већ усвојили службеници рекламне бирое једне од америчких фирми. Али, како да се то постигне. У невољи, прибегавало се оном прилично безличном „драги сер“. Али, недавно је у овој области постигнут жељени прогрес. Електронска машина у чије су „памћење“ биле убачене адресе и имена две хиљаде клијената, за свега неколико секунди откуцала је 2.000 „потпуно индивидуалних писама“.

ЗИМСКИ САН МРМОТА

ФРАНЦУСКИ научник доктор Кутирије недавно је објавио своје збелешке до којих је дошао проучавајући живот, а нарочито зимски сан, мрмота из Алпа.

Шта управо знамо о сну мрмота? Доктор Кутирије је хтео да ствар изведе до краја. Због тога је у лабораторији проучавао десетак мрмота оба пола и бележио шта се догађа пре, за време и после њиховог чудног сна, и упоређивао своје резултате са већ постојећим до којих су дошли страни или француски научници.

Делимична истина о сну

Ови опити, и поред тога што су врло брижљиво рађени, некомплетни су јер тешко је сазнати праву истину, пошто је потребно даноноћно посматрати ову животињу у времену од шест месеци, колико траје њен сан.

Кад дође време зимског сна, мрмот најпре запуши своју јазбину, а затим у наредних неколико дана постепено пада у дремек. Завучен у јазбину у сну, он одпушта главу и нос и увлачи између топлих бедара; повија леђа а репнић пребације преко главе и заузима окупчан положај.

Можда спава а можда чак и сања...

Мрмот нема тврди сан, јер се с времена на време спонтано буди. Да ли једе? Не, ништа не окуси читавих шест месеци. Из досадашњих опита сазнали се следеће: они мрмоти које су научници покушали да хране за време ових спонтаних буђења, или су вбрзо угинули или се пак осећали веома лоше. Према мишљењу стручњака

НА КРАЈУ ЈЕСЕНИ ОВА ДВА МАЛА МРМОТА СУ СЕ ОПРОСТИЛА ОД ОСТАЛОГ СВЕТА ЗА ШЕСТ МЕСЕЦИ. У ЈАЗВИНИ ОЗИДАНОЈ ПРАВИМ ПЕМЕНТОМ ОНИ СЕ САДА НАЛАЗЕ У ОБАВРЛОМ СТАЊУ: ЦИРКУЛАЦИЈА КРВИ ИМ ЈЕ ВРЛО УСПОРЕНА КАО И РАД СРЧАНОГ МИШИЋА, А ДИСАЊЕ ТАКО ЛАГАНО ДА СЕ МОЖЕ ПОВЕРОВАТИ ДА СУ МРТВИ. У МАЈУ МЕСЕЦУ, КАДА СУНЦЕ ПОЧНЕ ДА МЛАЧИ ЗИДОВЕ ЊИХОВИХ „АПАРТМАНА“ (У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ САМИ ИЛИ У ДРУШТВУ) — ПОЧЕЋЕ НАНОВО ДА ЖИВЕ.

смрт наступа зато што свако храњење повећава калорификацију. И спољна температура има при томе важан значај: сан је утолико дубљи уколико је хладније.

И остали рефлексни за време овог необичног сна такође „спавају“: на мрмота се може управити најјача светлост, или урлати у његове уши, или пак покушати да му се окупчаном телу исправи — али на све то он неће реаговати.

Срце му откуцава само 35 пута у минути... а дах је тако лаган да је потребно да се животиња радиографише да би се утврдило да није угинула.

Кура „мршављења“

Ови „зимски спавачи“ из дана у дан у сну прилично губе од своје тежине: одрастао мужјак мрмота који је био тежак 5.340 кг 26. октобра имао је 3.100 кг у децембру, 2,5 кг у фебруару и једва 1.700 кг 8. маја.

Већина мрмота избацује течност само једанпут месечно, а ретки су примерци који се ослобађају других материја за време зимског сна.

На крају: и поред дугогодишњег свестраног проучавања и делимичних сазнања о зимском сну мрмота и доктор Кутирије и остали научници сматрају да је све то

сувише мало. Али шта да радимо: природа не воли сувише да открива своје тајне, а ако хоћете да спавате добро као мрмоти, онда се потрудите да не мислите за то време ни на шта!

Мрмот је сисар, глодар из фамилије Sciuridae. То су животиње просечне тежине и раста, имају спљоштену главу и кратке уши. Реп им је обрастао густом длаком, а на закржљалом палу имају један раван нокат. Има око петнаестак врста које живе на северној хемисфери. Најпознатији је алпски мрмот (Arctomys marmota) заточен на високим врховима Пиринеја, Алпа и Карпата који је живео у равницама Европе у глацијалној епохи. Мрмот је зрнождер, живи у друштву, у јазбинама. Алпски мрмот пада у зимски сан. Лове га ради меса које подсећа на зечије и ради крзна. Лако се припитомљава. Неке врсте живе у централној Азији и на Тибету (Arctomys himalayianus) и у Северној Америци (Arctomys monax).

Мрмоти се веома тешко лове пушком јер су врло опрезни и имају изванредно оштар вид. Становници планинских предела им лети постављају замке, али најуспешнији лов је зими у извесним кантонима Швајцарске. Јазбине се тамо у току лета обележе, а зими се прекривају и по вољи одабирају женке или мужјаци.

Кроз ВЕКОВЕ

ВРУЋЕ И ХЛАДНЕ ЈАБУКЕ

У средњем веку, заправо све до краја 18. столећа, племићи у европским земљама носили су за време великих хладноћа такозване јабуке-грејалице. Те чудне мале грејалице у облику јабука, које су загревале руке богатих жена и људи, биле су изливене од драгоценог метала, а каткад и уметнички израђене. Јабуке-грејалице отварале су се на једној страни и у њих се стављало мало жара или вреле воде.

Али, нису постојале само јабуке-грејалице, већ и јабуке за хлађење које су племићи, за време великих врућина, носили у руци и на њима хладили дланове.

Поред ових у употреби је била и трећа, још чуднија врста јабуке. Оне су у својој унутрашњости имале разне мирисе и племићи су их стављали под нос када би ишли улицама — које су у средњем веку биле заиста прљаве и пуне смећа. Те јабуке израђиване су од метала, нарочито сребра и злата.

УТОЧИШТЕ У ВУЛКАНУ

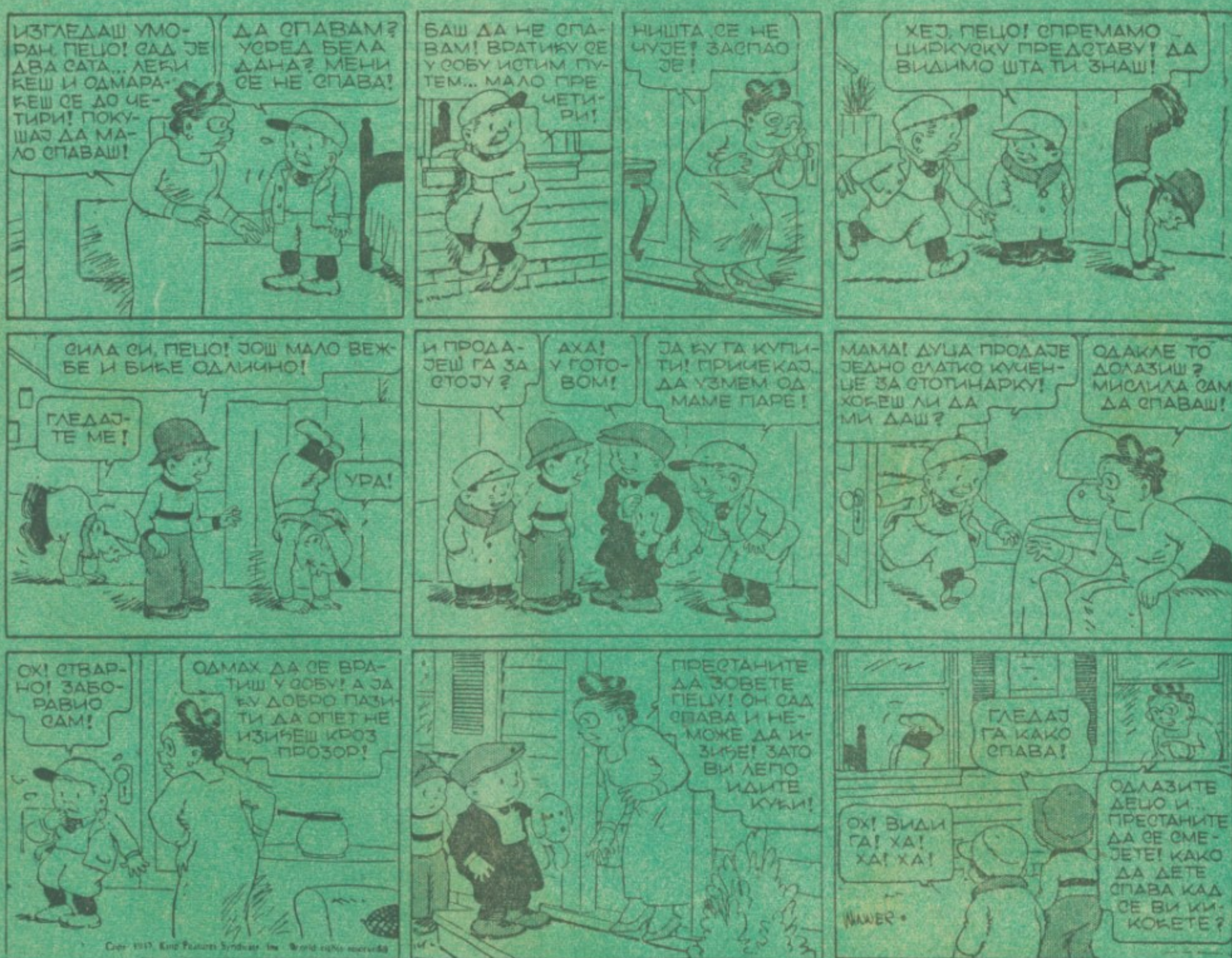
Ослобођени роб Спартак, вођ робова у Риму у њиховом трећем устанку, и његови другови који су

хтели да се ослободе својих господара сакривали су се често и у самом кратеру Везува за који се тада веровало да је заувек угашен.

Спартак је погинуо у борби 71. године пре наше ере. Међутим, 150 година после Спартакове погибје догодила се катастрофална ерупција Везува у којој су били потпуно уништени градови Помпеја и Херкуланум.

ПОПОДНЕВНИ ОДМОР

КИРК ДАГЛАС ЧИТА ЈЕДАН СЦЕНАРИО НА КАУЧУ У СВОЈОЈ ЛУКСУЗНОЈ КУЋИ. НА ЗИДУ СЕ ВИДЕ ДВЕ ПИКАСОВЕ СЛИКЕ, А НАПРЕД ЈЕДНА СКУЛПТУРА ОД МАРТИНИ МАРТИНИЈА

У ираду раскоши и несјокојсѣба

ЈЕДНА МАЛА ВАРОШ која има само 34.000 становника или 13.000 домаћинства раскошно начичкана на планини Моника у Калифорнији сигурно представља најбогатију варош на свету. То је Беверли Хилс који ове године слави педесетогодишњицу постанка. У тој вароши се налазе најлепше куће које се могу видети у Америци, са најчуднијим стилима и најдивнијим баштама. Та варош нема ни гробље ни болницу, јер гробље и болница муте срећу људи а становници Беверли Хилса не желе да им ишта квари расположење. Па ипак њени становници раде врло напорно и одлазе на спавање рано.

У том месту стацију филмске звезде као што су Дин Мартин, Џејмс Стјуарт, Рок Хадсон, Кирк Даглас и други. У вароши нема ниједне куће јевтиније од 130.000 долара. Становници Беверли Хилса тврде да се њихова варош разликује од свих других вароши на свету, а ако то не би било, они би је одмах напустили. Следеће цифре показују да се ова варош стварно разликује од свих других вароши.

На простору од 25.000 квадратних метара — колико варош обухвата — налази се 1.912 базена за купање, 22 банке, осам хотела, 172 психијатра, 575 лекара свих врста, 1.200 адвоката и 800 гра-

ОВО ЈЕ ЈЕДНО ОДЕЉЕЊЕ НАЈЛУКСУЗНИЈЕ КУЋЕ У БЕВЕРЛИ ХИЛС. ВЛАСНИК КУЋЕ ЈЕ ЏОРџ ХАМИЛТОН. ИЗГРАДЉА КУЋЕ СТАЛАЛА ЈЕ 140.000 ДОЛАРА; ИМА ДЕВЕТ КАМИНА, ПЛАФОН У МОЗАИКУ, ВИСКОПСКУ САЛУ, СТРЕЛИШТЕ, МУЗИЧКУ СОВУ ИТД.

динара који свакодневно долазе из околних места. Сем тога, ту се налазе 34 детективске агенције (поређења ради: варош од милион становника има 12 агенција). Становници ове чудне вароши имају највећу куповну моћ у земљи, око 9.000 долара по глави, док чист приход по домаћинству прелази 20.000 долара годишње. Про-

сечна старост је 46 година а број чланова домаћинства 2,43.

У вароши има 70.000 регистрованих телефона, од којих само на имању проналазача Џека Рејна има 77. У току 1963. године, после одбитка свих такси, становници ове вароши имали су чист приход од 288 милиона долара. У току године 1964. они су потрошили преко 40 милиона долара на аутомобиле, 36 милиона на одело, 21 милион на храну и пиће и 6 милиона на лекове.

Беверли Хилс има најбољи школски систем и немишљену гимназију. Варош има своје особите обичаје у много чему. Тамо и доручак служи као „шоу“ бизнис. У хотелу разни агенти, режисери и глумци воде пословне разговоре, који се тичу милионских свота, уз чашу неког ђуса.

Човек би помислио да толики сјај, коме нема равнот у свету, чини становнике ове богате вароши срећним и задовољним. Међутим, ако интимно разговарате са било којим од 172 психијатра, добићете другу слику. Др Ралф

ШАРЕНА ВРТЕШКА

У холу хотела у француском граду Етрију истакнут је овакав натпис: „Наш персонал је веома лепо васпитан. Будите уљудни према нашим келнерима и собарицама. Добру послугу данас је теже наћи но хотелске госте“.

Међу огласима објављеним у листу „Стар“, који излази у Индијанополису, у Америци, појавио се недавно и један овакав: „Због велике nestaшице ситног новца молимо особе које су из Националне банке украде 1.507 долара у сребру, да тај новац доставе поменутој банци ради замене за банкноте“.

Мистер Лажон Кингс из Илфорда купио је старински замак у близини Оксфорда поверовавши ранијем сопственику да ноћу по дворишту лута авет неке аристократије из 16. века. Међутим, Кингс у замку није срео обећану утвару па се обратио суду. И суд је одлучио: „Љубитељу авети мора бити надокнађена штета јер он није добио све што му је купопродајним уговором било гарантовано“.

Један од већих градова у Перуу, као и савезна држава у којој се он налази, називају се Арекипа. Ово име град и држава добили су због једног неспоразума. Године 1537, ступивши на тло Перуа, конквистадор Дијега де Алмагоро показао је прстом земљу и запитио: „Како се зове овај крај?“ Домороци, мислећи да дошаљак тражи дозволу да седне на земљу, одговорили су му: „Арекипа“ — седи!

Млазни авиони и лавине

Америчка федерална ваздухопловна агенција извешће ове зиме обиман програм научних испитивања и конкретних опита чији је циљ да се утврди утицај буке реактивних авиона на настајање снежних лавина у планинама.

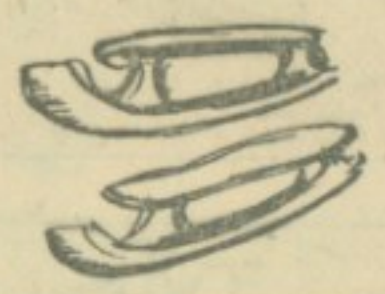
Разни центри за зимске спортове већ више година апелују на власт да се изврши научно испитивање утицаја авионске буке на лавине. Наиме, међу спортистима постоји сумња да су, за настајање лавина криви авиони и због тога су смучарски центри све слабије посећени. Ако испитивања буду потврдила ове сумње, федерација зимских спортова тражиће да се летови реактивних авиона изнад планинских одмаралишта и смучарских терена обуставе.

Јесте ли већ чули га...

...у Лондону је недавно позоришни комад „Мишоловка“ од Агате Кристи доживео већ 5000 представа, а на репертоару се налази већ 13 година.

...према статистикама у Немачкој 17% становника не чита ниједан дневни лист.

...недавно су у Казањском (Совјетски Савез) пронађене најстарије клизаљке на свету. Направле-

не су од костију коња а потичу од око пре 4000 година.

...у Луци Дуарненез, у Бретањи, три брода опремљена за лов на сардине постигла су рекорд: сваки је уловио по 10 тона рибе. На жалост, уловљене рибе су биле сувише велике за конзервисање.

...у Америци је последња мода имати телефон у боји: за младе девојке у ружичастој или беж боји а за младиће: црвени, зелени или чак и пругасти.

...у Џорџији се проучава конструкција једног авиона названог „небески метрор“. Уколико опит буде успео, овим апаратом ће моћи да буде превезено 700 путника.

...брод „Квин Мери“ сувише много дими и због тога је морао његов капетан да плати њујоршкој

капетанији казну од 100 долара због загађивања ваздуха.

...слика Леонарда да Винчија „Дама у хермелину“ налази се у Краковском музеју. То је једна од ретких слика чија аутентичност није била оспоравана. Слика представља Цецилију Галерани.

ЉУДИ КОЈИ ЧУЈУ РАДАР

Они који имају уво осетљиво на високе звучне фреквенције могу, под нарочитим условима, да „чују“ радарске сигнале, па чак и да осете „шиштање“ далеких метеора када они продру у Земљин ваздушни омотач. Ову појаву проверио је многим опитима амерички научник Клајд Ингал професор на Корнеловом универзитету.

Многи службеници „Централ електрик компани“, који су на раду у Турској, утврдили су да многи међу њима могу да чују сигнале великих америчких радарских станица. Док је у својој лабораторији проучавао овај феномен, професор Ингал је открио да поједине кости лобање и одређени делови мозга делују као радио-антена. Радио таласи су најразумљивији када погоде чело примаоца.

Може се с разлогом претпоставити да радио-таласи утичу код „медијума“ на центар за слух у мозгу, тако да се добија утисак шума. Пошто метеори при свом уласку у Земљину атмосферу такође стварају радио-таласе, извесни људи могу да чују њихов зујећи лет.

ИМА И ТОГА...

Четрдесет деветогодишњи аустралијски фармер Ален Мајкл био је осуђен на новчану казну од педесет фунти стерлинга и одузета му је возачка дозвола због тога што је возио у пијаном стању. Мајкл је возио по граду Ајванхоу — авион.

*****

ИГРАЧКЕ — АУТОМАТИ

У свету постоји велики број људи који се баве скупљањем разних предмета: од шибница до оловних војника. Међутим, није мали број оних који скупљају минијатурне играчке, а с напредовањем технике праве се и минијатурни модели с уграђеним аутоматима. Јапан је данас постао једна од најпознатијих земаља произвођача ових играчака-аутомата. Недавно су се у Француској појавила два модела ових играчака-аутомата увезених из Јапана, која су постигла изван-

редан успех међу колекционарима. То су „пијаница“ и Индијанац.

Оба се покрећу помоћу уграђених минијатурних батерија. Пијанац стварно пије, али воду која пролази кроз рукав кад дигне руку а враћа се у бочу кад је спусти. Коса му се диже а очи светле и окрећу се.

Индијанац је такође интересан као и његов бели друг, јер стварно удара у добош климајући главом; начињен је од гвожђа и крзна.

ПИКАСО — ФУДБАЛЕР

У Бразилу постоји обичај да се имена фудбалера замењују псеудонимима који су често веома „бомбастични“. У тиму „Белила“, на пример, играју Пикасо, Рафаел, Веласкес, Рубенс, Коро.

МОТОЦИКЛОМ НА ВРХ ПЛАНИНЕ

Италијански спортисти Пјер Бостико и Терезио Вает испели су се мотоциклима на врх планине Табор, високе 3.177 метара. За 2 часа и 15 минута моторизовани алпинисти превалили су 35 километара преко замрзнутих река, уским планинским стазама и клизавим путевима.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1) део течности, 4) раније, 7) тор, 9) родовска заједница код Ираца и Шкотланда, 10) губитак у тежини код извесне робе, 11) део тела, 12) провера знања, 14) вођ робова у Риму у њиховом трећем устанку за ослобођење, 16) морско купалиште у Далмацији, 17) део лица, 19) божанство вода и мора код старих Вавилонана, 20) женско име, 22) завод крај Нипа, 23) једноцифрен број, 25) нацрт, скица, 27) хемијски елемент, 30) врста тропског копитара, 32) река у СССР, 34) скуп птица, 36) врста женске капе, 37) стара мера за течност, 38) позади, 39) бања у Белгији.

УСПРАВНО: 1) чврст производ суве дестилације каменог угља, 2) грубо нулено сукно, 3) врста дупљара, 4) врста крупног дрвета, 5) оквир, 6) мистски етолошки краљ у Калидону, 8) име италијанске глумице Скијафино, 9) острво у Средоземном мору, 13) начело, 14) углед, популарност, 15) део биљке, 16) производ пчела, 18) централни део стабла и грана, 21) целокупна оружана снага једне државе, 24) уметничка реткост, старина, 26) грудни кош (мед), 28) наша река и планина, 29) рибарско оруђе, 31) ноћна птица грабљивица, 33) железница, 35) артиљеријско оруђе.

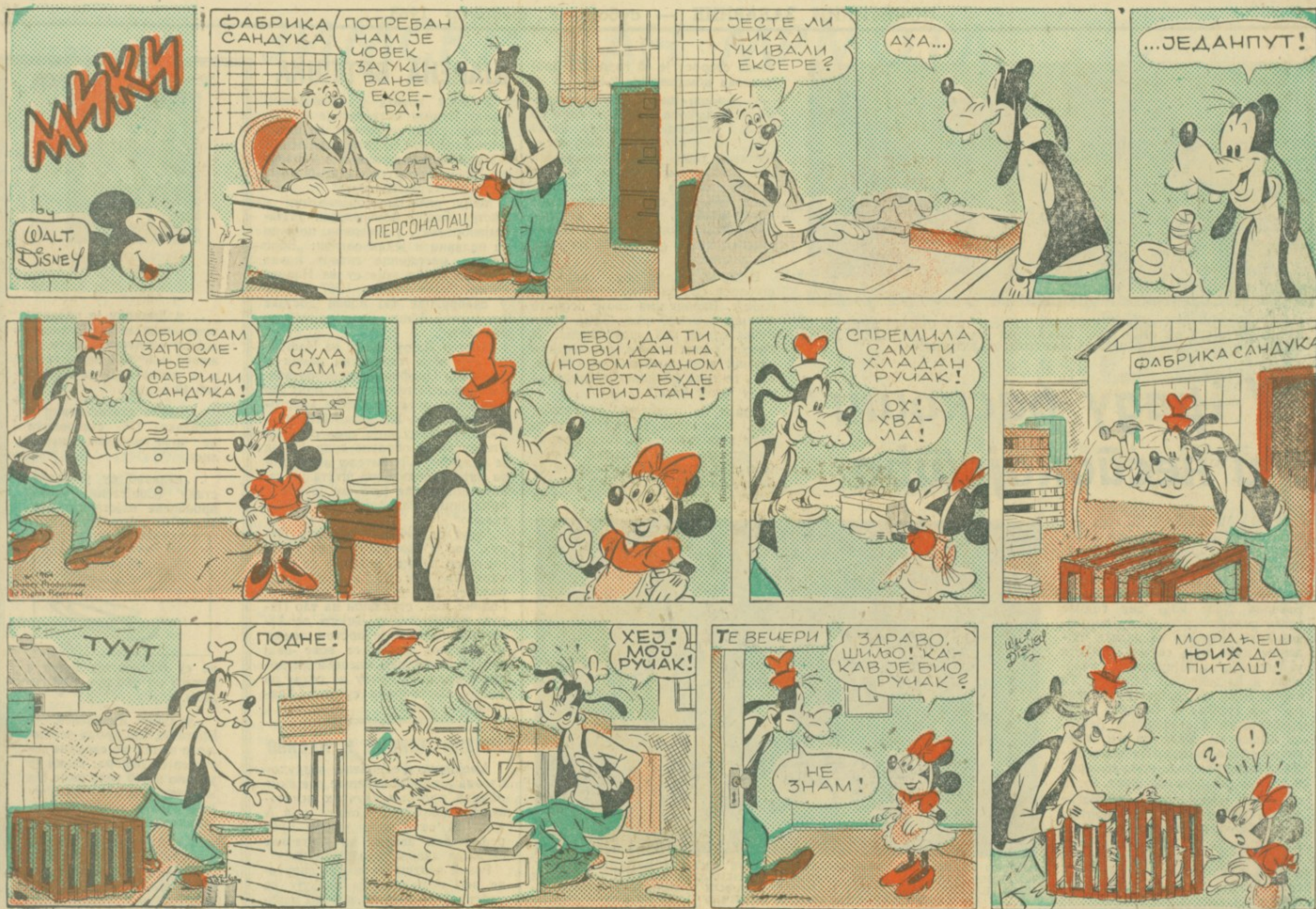
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) „Осман“, 5) Инка, 6) Об, 8) Анди, 10) ри, 12) Уфа, 13) криза, 15) Ло, 16) Арагон (Луј), 17) Арг, 19) Корпа, 20) Мол, 22) Нал, 23) салеп, 25) чек, 27) ацетат, 28) та, 29) мипар, 30) доп, 31) ол, 32) Трст, 33) ак, 35) слет, 36) арсен.

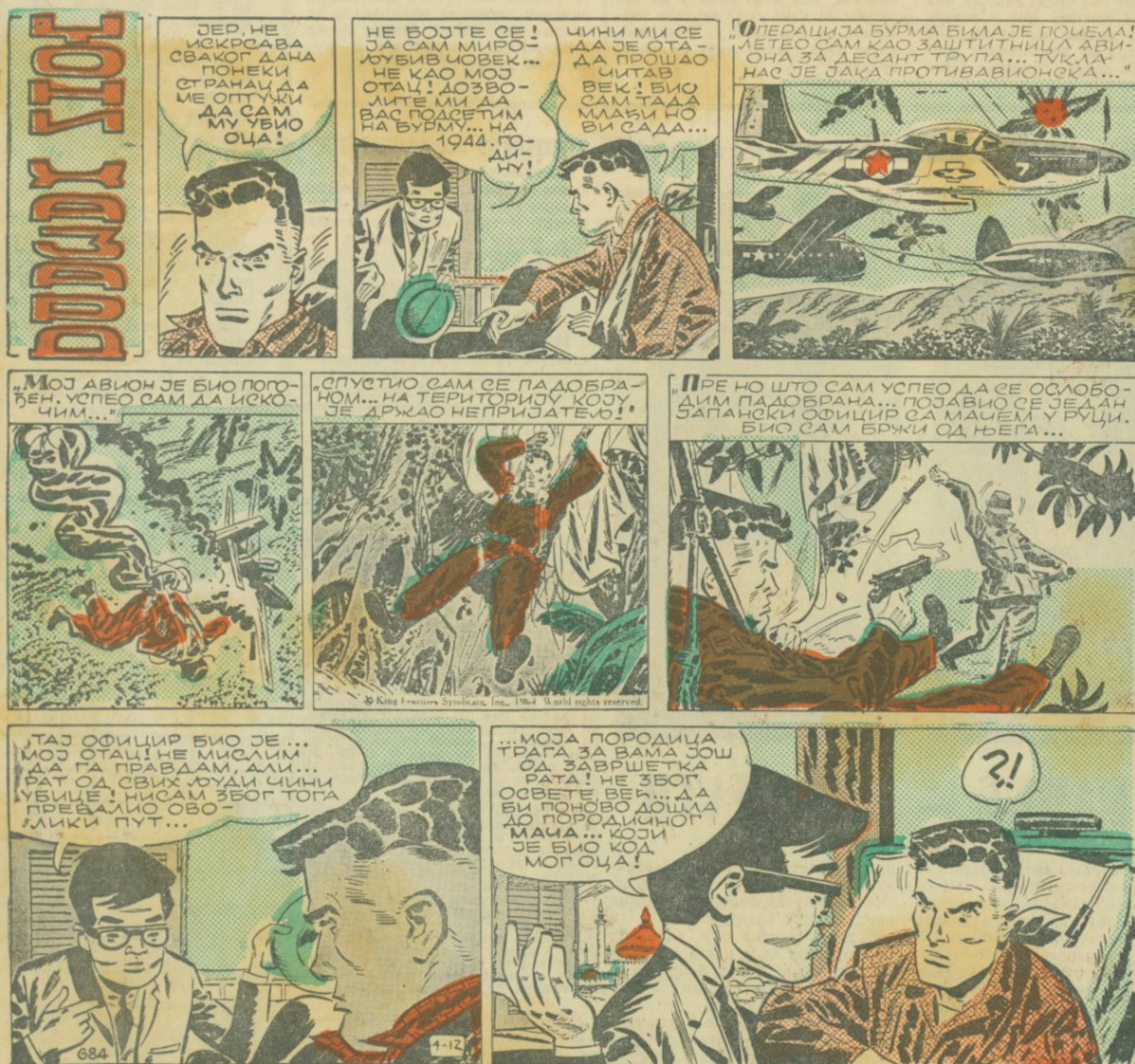
УСПРАВНО: 1) онда, 2) ски, 3) ма, 4) но, 5) информација, 7) брзоплетост, 8) аула, 9) браон, 11) „Нана, 13) Крк, 14) играч, 18) Голеш, 21) летак, 23) Само, 24) пар, 26) Кант, 30) дрен, 32) тле, 34) ка, 35) С(теван) С(ремац).

1	2	3		4	5	6
			8	9		
7						
10				11		
		12	13			
					15	
16				17	18	
19		20	21	22		
23	24	25	26			
	27	28				
29	30				31	
32	33			34	35	
36				37		
38					39	

*****

МУЗИКА у колору

Ставили сте на свој радио-грамофон донд-плеј плочу и у соби је зазвучала мелодија музичке слике Мусоргског „Свитање над реком Москвом“. Истовремено са звуцима оркестра на малом екрану појављује се светлосни треперави мозаик од дугиних боја у коме преовлађују љубичасти, ружичасти, златасти и гримизно-црвени тонови, то јест аутентичне боје зимског свитања. Фантастика? Не, већ реалност која ће ускоро постати исто толико обична као данас магнетофон или радио-пријемник.

Научници разних епоха и правца, а затим и композитори, тврдили су да између утисака које изазивају боје у човеку и музичких утисака има много заједничког. Совјетски научници први су успели да ову претпоставку доведу до логичког краја. Они су, наиме, конструисали електронски уређај који у магновењу може да преобрази звуке у светлосне „експлозије“. Тако је био начињен музички електронски екран.

Недавно су совјетски стручњаци успели да у обичан кућни радио-грамофон умонтирају екран колор-музике на коме се аутоматски, у зависности од музике, одвија мењање боја.

Оаде, као и на великим концертним уређајима, електронски апарат анализира музичке фразе и резултате те анализе брзином муње претвара у светлосне сигнале, мењајући им боју, јачину, засићеност, брзином којом звуци извиру. При томе, разуме се, свака промена боја чини доступнијим и упечатљивијим сваки музички акорд.

Преображај звукова у светлосну игру одвија се у делићу секунде. И слушаоцу-гледаоцу изгледа да се светлост и звук рађају у хармоничном јединству.